

SRPSKA KR. J. 1981

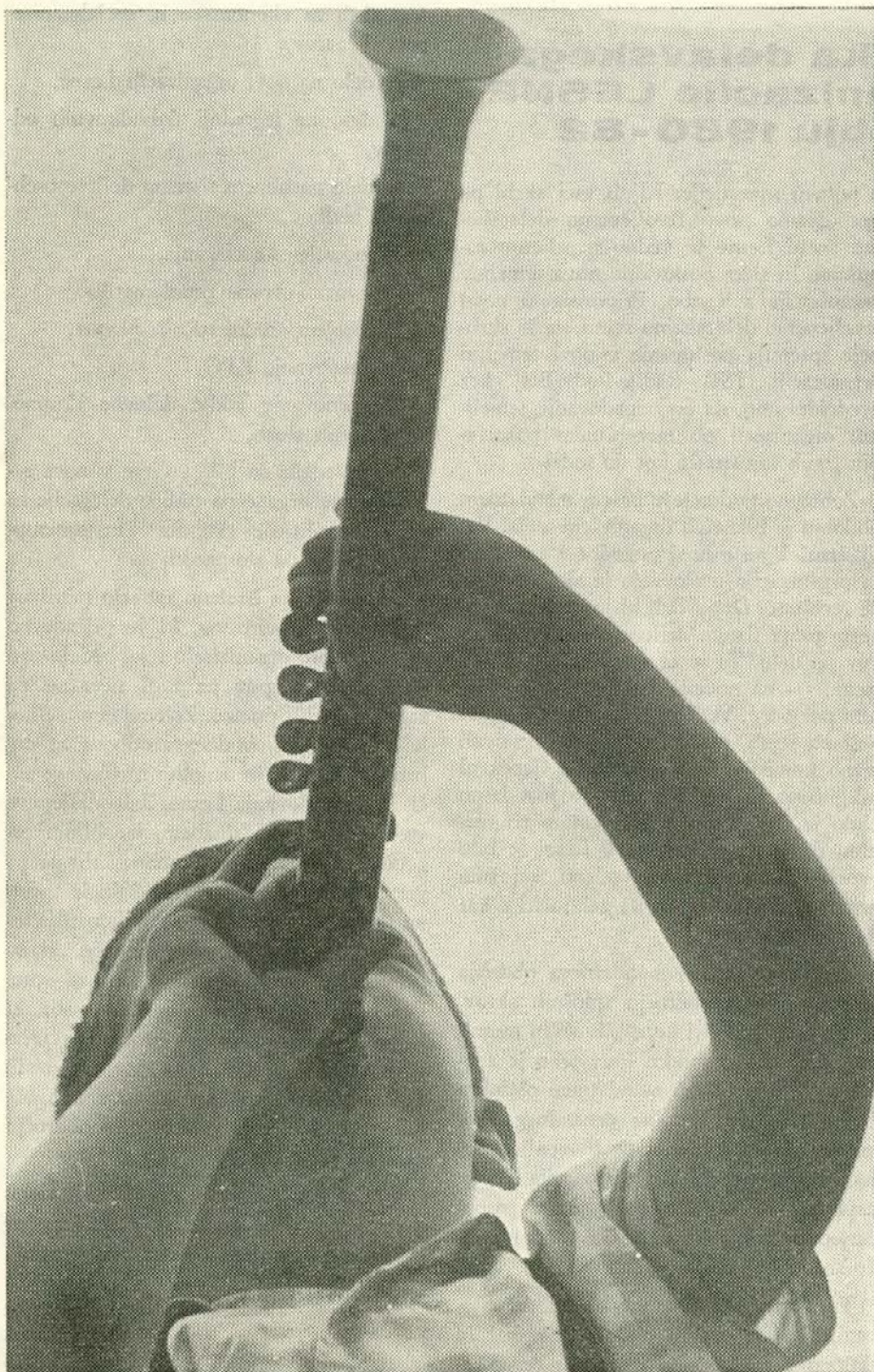
Ujinarnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA N. SÖL. Ö.

LETO XIV — ŠTEVILKA 5

MAJ 1982

POSTNINA PLAČANA

Ob dnevu mladosti

Danes je posebno pomembno, da se nadalje krepi politična vloga mlade generacije v sistemu samoupravljanja, v katerem ljudje sami neposredno odločajo o vseh zadevah. Naš delavski razred je v praksi pokazal, da je pripravljen resno in odgovorno prevzeti breme odločanja, pokazal je visoko zavest o skupnih interesih vseh proizvajalcev Jugoslavije in tudi odločenost, da krepi jugoslovansko socialistično skupnost.

Naša mlada generacija se zanima za vse probleme naše družbe, tudi za največje, ne le za svoje neposredne mladinske potrebe. To veliko energijo mlade generacije, ki je vse bolj kvalificirana dajati pomemben prispevek k vsaki družbeni akciji še premalo izkoriščamo.

Mladi opravičeno zahtevajo, da so vključeni v vse zadeve, da bo slišati njihova mnenja in predloge in da pri izpolnjevanju nalog prevzamejo svoj delež odgovornosti za razvoj naše samoupravljalne socialistične skupnosti.

Delavski razred Jugoslavije je eden. Delavci v tovarnah ne vidijo raznih republiških in drugih mej. Te so zasidrane le v glavah nekaterih.

Tudi mladina Jugoslavije je ena — delavska mladina, ki ji je objektivno največ do tega, da se opusti vse, kar je zaostalo.

Skupaj z mladimi se ob dnevu mladosti izrekamo:

- da ne bomo nikomur dovolili rušiti temeljev naše revolucije,
- čuvali bomo revolucijo, da bo vedno mlada,
- kakor revolucionarji pred vojno, med vojno in po vojni bomo tudi mi znali premagati težave in izpolniti naloge, ki bodo pred nas postavljene.

Delavski svet Lesne se je sestal na zadnji seji v svojem mandatnem obdobju v petek, dne 26. marca 1982.

Predsednik delavskega sveta Jože Bališ je dal zaključno poročilo o delu delavskega sveta v tem mandatnem obdobju. Poročilo objavljamo v celoti.

Poročali so tudi predsedniki izvršilnih organov delavskega sveta delovne organizacije ter odborov in komisij delavskega sveta.

Povzetek teh poročil bomo objavili v naslednji številki Viharnika.

Uredništvo

Poročilo predsednika delavskega sveta delovne organizacije LESNE v mandatnem obdobju 1980-82

Sedanji delavski svet je bil izvoljen v mesecu februarju in marcu 1980.

Mandati so bili verificirani na 1. seji, dne 11. 4. 1980. Na tej seji se je delavski svet tudi konstituiral. Izvolili smo predsednika, namestnika predsednika, imenovali izvršilne organe ter 17 raznih komisij po področjih dela.

Delavski svet je imel z današnjo sejo skupno 11 sej, sprejetih pa je bilo prek 100 (sto) vsebinsko pomembnih sklepov.

Že na 1. seji je delavski svet razpravljal in potrjeval zaključni račun za leto 1979.

Značilno za naše mandatno obdobje je stalno prizadevanje za stabilizacijo gospodarstva. Da bi se izboljšal socialni in ekonomski položaj delavcev v Lesni, smo sprejeli vrsto stabilizacijskih ukrepov, ki so v nekaterih primerih, v skladu s politično podporo sindikatov celo nadomeščali določila splošnih aktov.

Izvajanje stabilizacijskih ukrepov smo sprti spremljali skozi vse mandatno obdobje. Imenovali smo posebno komisijo — stabilizacijsko komisijo, ki se je še posebej prizadevala za izvajanja stabilizacijskih ukrepov. Stabilizacijski komisiji se za prizadevno delo zahvaljujem.

V skladu s predlogom stabilizacijske komisije smo nekatere stabilizacijske ukrepe vgradili v splošne akte. Trdno pa smo se odločili, da morajo že naši letni plani sami na sebi biti izrazita stabilizacijska listina.

Za naše mandatno obdobje so bila značilna tudi velika investicijska vlaganja, predvsem v lesno-predelovalni kompleks v Radljah, kjer sedaj posluje nova temeljna organizacija TSP Radlje-Podvelka. Vso problematiko ob igradnji LPK smo sprti spremljali in terjali na vseh sejah poročilo

o poteku investicije. Kljub vsej skrbi pa prepuščamo novo izvoljenemu delavskemu svetu Lesne še vedno neprijetno zapuščino in sicer poslovanje nove temeljne organizacije z izgubo. Priporočamo novo izvoljenemu delavskemu svetu, da še skrbneje spremlja poslovanje v novi temeljni organizaciji TSP Radlje-Podvelka, ker predvidevamo, da bo negodovanje temeljnih organizacij ob morebitnem pokrivanju izgub še ostrejša kot do sedaj.

Zahtevno področje v našem mandatnem obdobju je bila tudi organizacija dela. Velik strošek na osnovi pogodbe z zavodom za organizacijo poslovanja je sicer dal prve rezultate. Drugi del, ki je posledica prvega, pa je sistem delitve osebnih dohodkov po delu. Ta je še v teku. Dela na sistemu — na novem sistemu OD ne morem pohvaliti. Večkrat smo o tem razpravljali na sejah, postavljali roke, imenovali razne komisije, vendar delo še danes ni zaključeno in prehaja v novo mandatno obdobje. Kljub vsem problemom pa menim, da je gospodarjenje v Lesni le bilo uspešno zastavljeno in vodeno, saj smo uspeli poslovno leto 1981 zaključiti s kar dobrimi rezultati.

Značilnost našega mandatnega obdobja je bila tudi na področju splošnih aktov, saj so pravobranilci koroških občin morali intervenirati s pobudo. Prav tako je značilno, da je v našem mandatnem obdobju Lesno obiskala skupina centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije. Pri svojem drugem obisku je ugotovila znaten napredek v Lesni, tako v smislu gospodarjenja, kakor v smislu samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Tudi predsednik zveze sindikatov Slovenije nas je v tem obdobju obiskal in skupno s predsedniki osnovnih organiza-

cij sindikata in člani kolektivnega poslovnega odbora razpravljajal o naši ekonomski ter socialno politični problematiki.

Pred zaključkom naj omenim še, da je bilo dobro sodelovanje delavskega sveta s konferenco sindikata Lesne, KPO, kakor tudi z drugimi strokovnimi službami. Zaradi ustanovitve tajništva samoupravnih organov je bilo delo delavskega sveta veliko lažje in učinkovitejše.

Povzetek:

Na kratko povzemam osnovne značilnosti za naše mandatno obdobje:

1. sprejem stabilizacijskih ukrepov in s tem skrb za ekonomsko in socialno varnost delavcev,
2. delo na novi organizaciji Lesne,
3. delo na izgradnji dohodkovnih odnosov,
4. delo na novem sistemu delitve osebnih dohodkov,
5. investicijska vlaganja,
6. izvozno-uvozna problematika,
7. sprejem srednjeročnih planov,
8. imenovanje KPO,
9. imenovanje vodje delovne skupnosti skupnih služb,
10. izvedene so bile volitve v nove samoupravne organe pa tudi v delegacije za družbenopolitične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti.

Ob zaključku izrekam zahvalo tajništvu samoupravnih organov, ki je prizadevno delalo, dobro organiziralo seje, bedelo nad izvajanjem sklepov pa tudi sicer so na zahtevo nudili pomoč. Zahvaljujem se kolektivnemu poslovnemu odboru za dobro sodelovanje in uspešno izvrševanje začrtanega poslovanja Lesne. Zahvaljujem se vsem strokovnim službam, izvršilnim organom in komisijam. Posebna zahvala pa gre: odboru za gospodarjenje, ki je sprto spremljal gospodarsko problematiko ter na svoji seji oblikoval zaključke, ki so delavskemu svetu dobro služili za sprejem odločitev; stabilizacijski komisiji, ki je prav tako prizadevno ugotavljala izvajanje stabilizacijskih ukrepov; komisiji za dohodkovne odnose, ki je v tem obdobju le uspela, da smo na tem področju naredili prve korake.

S tem končam svoje poročilo, novemu delavskemu svetu pa želim, da bi uspešno delal v tej sicer težki gospodarski situaciji.

Predsednik delavskega sveta
DO LESNA
Jože BALIŠ

Poročilo predsednika konference osnovnih organizacij sindikata LESNE za mandatno obdobje 80-82

Konferenca sindikata Lesne, v sedanjem sestavu, se je konstituirala na prvi seji 12. 3. 1980. Imenovala je izvršilni odbor ter izvolila predsednika konference in predsednika izvršnega odbora.

Deset članski izvršni odbor je bil sestavljen tako, da so bili posamezni člani odgovorni za več TOZD.

Konferenca je sprejela program dela za mandatno obdobje.

V skladu s programom dela in v skladu s sprotimi potrebami se je konferenca skozi vse mandatno obdobje aktivno vključevala v vsa gospodarska in družbenopolitična vprašanja v Lesni.

Omeniti moram, da iz programa konference nista bili realizirani postavki: organizacija problemske konference o alkoholizmu v Lesni, ki je bila predvidena za mesec november 1980. Ugotovljamo, da zaradi nezasedenosti delovnega mesta socialni delavec, gradivo za to konferenco ni bilo pripravljeno. Sprejet ni bil poslovnik za delo konference. Zato izrekamo kritiko in priporočamo bodoči konferenci, da zahteva od strokovnih služb Lesne, da pripravijo osnutek poslovnika.

Ostale točke programa so bile realizirane, konferenca pa je prizadevno delala tudi na drugih nalogah, kot je narekovala praksa in potreba.

Takoj na začetku mandata je konferenca obravnavala ukrepe za gospodarsko stabilizacijo in jim dala široko podporo od konference do vseh osnovnih organizacij sindikata.

Za vso mandatno obdobje je značilno nenehno prizadevanje konference:

— za stabilizacijo gospodarstva in s tem boljšega materialnega in socialnega varstva delavca in njihovih družin,

— za večjo produktivnost dela,

— za varčevanje na vseh področjih dela in življenja,

— za hitrejše reševanje problematike delitve dohodka in osebne dohodka po delu,

— za boljše in učinkovitejše obveščanje delavcev in kmetov kooperantov o poslovanju v Lesni,

— za izboljšanje zdravstvenega varstva delavcev ob sočasnem zmanjšanju bolniškega staleža. Na osnovi zahteve nekaterih osnovnih organizacij je konferenca sprejela stališče, da naj se sistemizirajo delovna opravila za obiskovanje bolnikov na domu. Skupne službe te naše zahteve niso realizirale, kar mislimo, da ni pravil-

no, ker menimo da bi to bil stabilizacijski ukrep,

— za ureditev dohodkovnih odnosov v Lesni,

— za ureditev splošnih aktov, v skladu z zakonom o združenem delu, saj so družbeni pravobranilci samoupravljanja zaradi nepravočasne urejenosti dali pobudo,

— za izobraževanje delavcev predvsem na družbenopolitičnem in samoupravnem področju.

Posebno skrbno sta konferenca in njen izvršni odbor spremljala področje kadrovske politike. Dosledno smo evidentirali kadre za ključne funkcije v samoupravne organe, za člane izvršilnih organov in vse komisije pri delavskem svetu delovne organizacije, notranjo arbitražo, disciplinsko komisijo pa tudi za ključne funkcije za posebno izobraževalno skupnost gozdarstva in posebno izobraževalno skupnost lesarstva.

Prav tako smo posebno skrb posvečali obravnavi zaključnih in periodičnih obračunov. Obravnavali smo posebno kritično tiste TOZD, ki so poslovale z izgubo. Vedno znova smo terjali pri KPO informacije o poslovanju TOZD Gostinstvo in turizem.

Konferenca je predlagala in vztrajala, da se sprejme pravilnik o koriščenju počitniških kapacitet. Pravilnik je že bil obravnavan v vseh TOZD in je pripravljen za sprejem na delavskem svetu delovne organizacije na seji 26. 3. 1982.

Konferenca je predlagala in vztrajala, da se oblikuje in sprejme pravilnik o koriščenju osebnih vozil za službene namene. Pravilnik je bil v razpravi, izdelan je predlog in ga bodo v mesecu aprilu sprejemali delavski sveti v TOZD.

Konferenca je v letu 1980 vodila pomembno akcijo glede regresa za letni dopust tako, da so dobili regres tudi delavci, zaposleni v TOZD, kjer sami niso imeli na razpolago zato denarja.

Konferenca je dala pobudo in vztrajala, da se kilometrina za prihod na delo invalidnim osebam uredi enotno v vsej Lesni. Gre za tiste invalide, ki po mnenju zdravniške komisije težko koristijo javna prevozna sredstva. To določilo so že sprejeli delavci na referendumu v vseh TOZD in je urejeno v pravilniku o osebnih prejemkih, ki gredo v breme materialnih stroškov.

Kot sem konkretno navajal, je razvidno, da je konferenca bila aktivno prisotna v družbenoekonomskem in političnem živ-

ljenju Lesne. Omenim še, da je bilo sodelovanje s strokovnimi službami in KPO zelo dobro. Sodelovali smo tudi s samoupravnimi organi na nivoju delovne organizacije in z delavsko kontrolo delovne organizacije. Tajništvo samoupravnih organov nam je prizadevno opravljalo tehnično administrativne posle in se mu zahvaljujem. Vedno pa je še odprto vprašanje zasedbe delovnih opravil sekretarja družbenopolitičnih organizacij. Mislim, da je treba na ta delovna opravila razporediti ustreznega delavca in pri tem kritično preveriti obremenitev delavcev v skupnih službah ter ta opravila zasesti z notranjimi premostitvami.

Ponovno povem, da so TOZD Nova oprema, TIP Otiški vrh, TP Pameče, Gradnje terjali, da se uredi obiskovanje bolnikov na domu, kar pomeni stabilizacijski ukrep. Temu skupne službe niso prisluhnile. Vemo pa, da plačujemo nadomestilo osebnega dohodka do 30 dni iz lastnih skladov.

Preden zaključim, bi opozoril bodočo konferenco na odprto problematiko:

1. v našem mandatnem obdobju se je dvakrat pojavil problem sklepčnosti konference. Člani konference so se torej neodgovorno obnašali do svojih osnovnih organizacij, ki so jim zaupale delo v konferenci. Istočasno povem, da so pa nekatere osnovne organizacije vedno točne in prizadevne pri delu. Izjemno kritiko namenjam delegatu, ki je zastopal v izvršilnem odboru TOZD Gozdarstvo Slovenj Gradec, TOK Slovenj Gradec, Gradnje Slovenj Gradec in Gostinstvo in turizem. Prosimo vse te osnovne organizacije, da opravičenost ali neopravičenost tega delegata — odsotnost tega delegata na sejah obravnavajo na svojih izvršilnih odborih.

2. Tudi v bodoče je treba, da je konferenca aktivno prisotna pri oblikovanju novega sistema delitve osebnih dohodkov in na področju dohodkovnih odnosov;

3. Konferenca sindikata bi morala biti še bolj trdno povezana in bolj dosledno spremljati izvajanje sprejetih stališč in sklepov.

V mandatnem obdobju je obiskal Lesno tudi predsednik zveze sindikatov Slovenije Vinko HAFNER. S predsedniki osnovnih organizacij sindikata občine Slovenj Gradec in funkcionarji konference ter člani KPO se je pogovarjal o gospodarski in družbenopolitični problematiki v Lesni. Prav tako je v tem obdobju obiskala Lesno delovna skupina CK ZKS, ki je kritično obravnavala naše ekonomsko in samoupravno politične odnose, pokazala na vrsto pomanjkljivosti in terjala rešitve. Pri drugem obisku pa je skupina ugotovila,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Poročilo o delu odbora za gospodarjenje

Odbor je imenoval delavski svet na svoji 1. seji 1980. Odbor v prvotnem sestavu ni delal, ker imenovani predsednik odbora funkcije ni sprejel. Tako stanje je trajalo približno pol leta, nakar je bil predlagan in izvoljen za predsednika odbora Janez GORNJEC. Delo odbora se je lahko začelo šele tedaj.

Odbor je imel do konca leta 1981 7 sej, od tega eno skupaj s sanacijsko komisijo. Ukvarjal se je s sledečimi problemi:

1. gospodarjenjem v določenem obračunskem obdobju in predlaganjem potrebnih ukrepov, tako glede proizvodnje kot prodaje;

2. izvozom blaga na inozemsko tržišče, od katerega je bil odvisen naš uvoz, brez katerega ne bi mogli proizvajati. Odbor je odobril predlagane izvozne načrte, čeprav mu je bilo jasno, da izvoz pod sedanjimi pogoji ne bomo mogli dolgo vzdrževati in bo predstavljal slej ko prej glavno nevarnost za varnost zaposlenih. Ni si mogoče zamisliti, da bi na daljši rok lahko pokrivali izgube pri izvozu, saj se akumulacija za brzdanjem cen tudi na domačem trgu manjša. Izhod iz tega je le v selektivnosti izvoza, kjer bi izključno nastopili proizvodi z boljšo ceno na inozemnem trgu ter opuščali najbolj nerentabilni izvoz. Po drugi strani bomo morali storiti vse, da bomo zmanjšali uvozne potrebe. Izvoz pod vsako ceno je nevarno ogrozil socialno varnost zaposlenih;

3. posebno pozornost je odbor posvečal TOZD, ki so poslovali z izgubo in na robu

(Nadaljevanje s 3. strani)

da so bile ugotovljene pomanjkljivosti odpravljene ter nam dala ugodno oceno.

Ob koncu mandata se zahvalim vsem tistim članom konference, ki so prizadevno in odgovorno delali v konferenci, članom KPO in strokovnim službam, ki so se, lahko rečem, skoraj redno odzvali vabilom ter tudi dobro pripravile gradivo in razlagale problematiko na konferenci.

Novi konferenci želim, da bi še uspešnejše delala kljub temu, da jo ob zaostrenih pogojih gospodarjenja in stabilizacijskih prizadevanjih, čaka gotovo naporno delo.

Predsednik Konference sindikata
DO Lesna
Ivan OGRIZ

rentabilnosti. To je bil TO Radlje — Podvelka in TOZD Turizem. Čeprav smo predlagali konkretne ukrepe, se stvari še niso izboljšale, saj sta obe TO končali poslovno leto z izgubo. Za TO Turizem je bila jasna zahteva, da se odujijo, poslovna skrb tudi drugih, ali pa dokončna likvidacija;

4. obravnavali in sprejeli smo izhodišča za srednjeročni plan razvoja za dobo 1981 do 1985. Pri tem smo opozarjali na možnost naložb le v primeru, če se bodo gospodarska gibanja odvijala najugodnejše, sicer nimamo možnosti zaradi tako velike zadolženosti;

5. ukvarjal se je tudi s prodajno problematiko. Tu je opozarjal na probleme, ki bodo pri prodaji nastali, če bodo proizvodne kapacitete bolj izkoriščene. Problem bo ostal še naprej in ga bo treba jemati kar najbolj resno;

6. obravnavali smo vse ostale zadeve, ki so v pristojnosti tega odbora: inventu-

re, realizacijo sanacijskih programov, delitev premoženja med IB in DSSP z ozirom na združena sredstva in ostalo.

Menim, da delo odbora ni bilo najbolj racionalno, saj smo lahko samo predlagali DS določene ukrepe in po navadi obravnavali probleme, s katerimi se je ubadal centralni DS, ki je dokončno sklepal. V bodoče bi bilo treba delo tega odbora organizirati nekoliko drugače. Predvsem bi se to telo moralo mesečno enkrat redno sestajati in se ukvarjati z vsemi aktualnimi problemi ter imeti možnost tudi za sprotno ukrepanje. Seje DS bodo še naprej redke, zato bi moral imeti odbor za gospodarjenje več kompetenc. Samo za predlaganje ukrepov in sklepov DS ni potreben, ker to lahko opravi poslovodni organ. Delo enega organa ne bi smeli duplirati po drugem organu. Seveda bi temu primerno bilo potrebno razmisliti o sestavi in številu članov. Brez drugačnega manevrskega prostora bo delo še naprej neracionalno.

Predsednik odbora
Janez Gornjec, dipl. inž. gozd.

Poročilo uredniškega odbora za mandatno obdobje 1980-82

V dvoletnem mandatnem obdobju je uredniški odbor za izdajanje glasila VIHARNIK deloval v skladu s splošnimi akti, ki opredeljujejo problematiko obveščanja in izdajanja glasila VIHARNIK.

Delo uredniškega odbora je potekalo na sejah, ki so bile organizirane vsak mesec, pred izdajo glasila. V dveh letih smo imeli 25 sej, kjer smo obravnavali gradivo za VIHARNIK, plane dela z vsebinsko zasnovano glasila, finančne plane za leto 1981 in 1982 in tekočo problematiko.

Zaradi težje gospodarske situacije v Lesni in izven nje je v teh dveh letih mesečno pritekalo več informacij, zato so bila glasila obsežnejša. Izdali smo tudi tri izredne številke VIHARNIKA: eno ob smrti predsednika TITA, eno z informacijo o zaključnem računu za leto 1979 in v letu 1981 jubilejno številko, ki je bila posvečena deseti obletnici HKS. V letu 1980 smo izdali še posebno prilogo v obsegu 12 strani, ki je vsebovala smernice za srednjeročni plan 1981—1985. Tako smo poprečno izdajali VIHARNIK v obsegu 16 strani, v mandatnem obdobju pa smo presegli plan za 63 tiskanih strani.

Vsebinsko smo zajeli naslednje informacije: gospodarjenje naših TOZD in delovne organizacije kot celote, — poseben poudarek smo dali temeljnim organizacijam, ki so imele večje težave (TSP Radlje — Podvelka, Gostinstvo in turizem, Nova oprema), objavljali smo zaključne in periodične obračune, letne plane, informacije o

spremembah na področju nagrajevanja, informacije s področja izobraževanja, družbenega standarda in kadrovskega zadev. Nekaj informacij je bilo tudi s področja družbenopolitičnega dela TOZD, več pa s področja dela samoupravnih organov. Objavljali smo tudi leposlovne prispevke in nekaj drugih informacij, ki niso bile ravno direktno vezane na dejavnost naše delovne organizacije.

Pri sprejemanju vsebinske zasnove za leto 1982, ki je bila objavljena tudi v VIHARNIKU, je uredniški odbor razpravljal tudi o problemu premajhnega sodelovanja delavcev Lesne v svojem glasilu. Delavci sicer pogosto pošiljajo prispevke, ki pa so leposlovne vsebine, zelo malo pa takih, ki bi zadevali problematiko njihovega ožjega okolja.

Uredniški odbor je na svojih sejah večkrat pretresal predlog o »rubrik sistemu«, ki bi bil za naše glasilo zelo prikladen. Pri tem je vedno ostalo odprto vprašanje nagrajevanja sodelavcev, ki bi bili odgovorni za urejanje posamezne rubrike. Menim, da bi službe, ki opravljajo naloge ozkega strokovnega področja (socialne zadeve, družbeni standard, kadrovska služba, IC itd.) morale redno objavljati informacije s svojega področja dela v VIHARNIKU. To pa bi bile že zasnove »rubrik sistema«.

Ta vprašanja bo gotovo pretresal tudi novi uredniški odbor, ki mu želim veliko uspehov pri delu.

Predsednik uredniškega odbora:
Andrej Šertel, dipl. inž. gozd.

Lesarska proizvodnja v prvem tromesečju 1982

V letu 1981 smo v lesarski proizvodnji LESNE doživljali zelo velike težave, mnogo večje, kot smo jih pričakovali ob sprejemanju gospodarskega načrta v začetku leta 1981. Zima je otežala oskrbo s hlodovino in vplivala na obseg proizvodnje v tovarni ivernih plošč v Otiškem vrhu, vsi TOZD finalne predelave so močno čutili pomanjkanje reprodukcijskih materialov, v novi tovarni stavbnega pohištva v Radljah proizvodnja ni stekla v predvidenem roku, nova žaga v Vižingi še ni pričela s proizvodnjo, okvar je bilo več, kot smo predvidevali in še bi lahko naštevali. Vse to je bil vzrok, da v letu 1981 planiranega fizičnega obsega proizvodnje nismo dosegli. To je bil eden od poglobitvenih vzrokov, da so bili slabši od predvidenih tudi ostali rezultati poslovanja.

Zaostren gospodarski položaj v letu 1982 terja od nas, da v letu 1982 na vseh področjih poslovanja storimo vse, da bodo stroški na enoto izdelka najmanjši. Eden od teh elementov je, doseči največji možen fizični obseg proizvodnje. Ob upoštevanju vseh omejitvenih faktorjev smo predvideli 13% večji obseg proizvodnje od doseženega v letu 1981. Dogovorili smo se, da bomo letni plan razdelili v operativne mesečne ali tromesečne in sproti spremljali njihovo izpolnjevanje. V primeru negativnih odstopanj bomo hitro ugotavljali vzroke in ukrepali tako, da bodo zaostanki nadoknadeni.

V prvem tromesečju se je proizvodnja (enota mere je pojojna enota) gibala tako:

TOZD	Plan 1982	Operat.	Dosež.	Izpolnit.	
		plan I.—III.	proizv. I.—III.	4 : 2	4 : 3
1	2	3	4	5	6
Žaga Mislinja	19.368	4.698	4.603	24	98
Žaga Otiški vrh	22.072	5.518	5.860	27	106
Žaga Mušenik	13.119	3.280	3.577	27	109
Žaga Vuhred	37.737	7.646	7.135	19	93
TIP Otiški vrh	142.715	35.592	35.021	25	98
TP Pameče	63.705	16.563	16.429	26	99
TP Prevalje	62.858	16.389	16.490	26	101
TSP Radlje-Podv.	83.145	17.388	15.685	19	90
Nova oprema	71.511	17.060	17.248	24	101
Skupaj LIN	511.920	124.134	121.799	24	98

Letos je (v odstotkih) tudi povečan plan proizvodnje dosegan mnogo bolje kot lanski (manjši) za enako obdobje. Občutno negativna sta le dva TOZD: žaga Vuhred in TSP Radlje-Podvelka.

Če bi sklepali po številčnih pokazateljih, je videti, da je teklo vse skoraj brez težav, razen v Vuhredu in TSP. Vendar ni tako. Problemov je bilo zelo veliko: v žagarski predelavi manj, v ostali predelavi pa več. Za Vuhred velja, da proizvodnja na novi žagi teče le poskusno, pa še poskusno s težavami. Za vso ostalo predelavo (od TIP Otiški vrh do Nove opreme) so bile težave največje na področju oskrbe z reprodukcijskimi materiali. Primanjkovalo je lepila, papirjev za oplemenitenje, ustreznih furnirjev, lakov, okovja, tesnil, šip, granulata, komponent za poliuretano in še marsikaj drugega. Več težav je bilo z materiali iz uvoza kot pa s tistimi iz domačega trga. Če teh težav ne bi bilo bi bil plan za lesarstvo kot celota dosežen. V TSP Radlje-Podvelka so bile prisotne, poleg omenjenih, še težave, ki spremljajo začetno proizvodnjo. To so predvsem tehnološke in organizacijske narave. Aktivnosti za odpravo težav se pospešeno odvijajo.

V letošnjem prvem tromesečju je interna oskrba med TOZD v okviru LESNE mnogo boljša kot lani v istem času. Žage so prejele 9% hlodov manj, kot je četrletna količina, vendar so uporabile prehodne zaloge in zato proizvodnja ni bila ogrožena. Tovarna ivernih plošč je bila interno dokaj dobro oskrbovana, večje težave so le pri oskrbi finalne predelave z žaganim lesom. Dovolj lesa je prejela le Nova oprema (ker potrebuje manj od plana), TP Prevalje je oskrbovana z malenkostnim zaostankom, velike količine pa ni prejela TSP Radlje-Podvelka. Zastojev v TSP zaradi tega sicer ni bilo, bi pa bili, če bi proizvodnja tekla po letnem planu. Še vedno preveč žaganega lesa izločamo za prodajo na domačem trgu, saj izvoz tudi ni bil v celoti dosežen.

Marijan Baškovič

Načrtovanje gozdne proizvodnje

S spremembo pomena gozdov v Sloveniji in širše v svetu prihajamo do spoznanja, da smernice načrtovanja ne morejo biti postavljene le na ekonomskih osnovah. Osnova načrtovanja je jasno definiran cilj v verigi gozdno-biološke produkcije. Cilj pri dolgoročnem načrtovanju vsebuje poleg ekonomske še družbeno in biološko komponento. Z drugimi besedami: gre za sintezo vseh treh osnov, ki imajo v generalnem cilju enako težiščno vrednost. Tako pride do izraza multifunkcionalnost gozda, ki jo jasno definira dolgoročen cilj gozdno-biološke proizvodnje.

V gozdnogojitvenem načrtovanju nam predstavljajo dolgoročni cilji temeljno izhodišče. Dolgoročen, jasen in realen cilj si lahko postavimo le na osnovi temeljite analize dejanskega stanja, ki se omejuje v okvirih ekonomske produkcije s tem, da gospodarimo v gozdovih v mejah naravnosti.

Celotna gozdnogojitvena osnova sloni vključno z gozdnogojitvenimi cilji na analizi dejanskega stanja:

- plodnosti (rodovitnosti),
- ravnosti,
- racionalne poti za doseg cilja,
- racionalno vlaganje sredstev za doseg cilja.

Plodnost (rodovitnost) je teoretično največja vrednost ali pa teoretično največja količina lesne mase, ki jo določeno rastišče more ustvariti in trajno dosegati pri naravni zastopanosti drevesnih vrst. Seveda v tem primeru govorimo o naravni rodovitnosti, kajti umetna rodovitnost pride v poštev

le pri intenzivnih nasadih in v kmetijstvu. Torej gre za idealno veličino, ki jo je trajno mogoče dosegati le v biološko zdravem gospodarskem gozdu in na določenem rastišču. Če vključimo načelo racionalnosti, vidimo, da v sestojih, kjer ne dosegamo rodovitnosti, izgublamo določeno naravno energijo, ki bi brez dodatnih vlaganj omogočila večjo kvantitativno in kvalitativno proizvodnjo lesne mase.

Dolgoročnih ciljev ne moremo postaviti samo na podlagi analize rodovitnosti, ker bi bili le ti nereálni. Permanentno je potrebno oblikovati, izpopolnjevati in izkoristiti trenutno dane in dosegljive možnosti v gozdno-biološki produkciji. Obstoječe potencialne sestojev lahko z relativno skromnimi sredstvi izkoristimo za »trenutne« potrebe, istočasno pa se lahko približujemo maksimalni gozdno-biološki produkciji. Poleg rodovitnosti je potrebno analizirati ravnost sestojev.

Ravnost je proizvodni potencial trenutno prisotnih sestojev, količinsko je določljiva na podlagi tekočega, poprečnega dobnega in vrednostnega prirastka. Ker želimo proizvajati kvalitetno lesno maso, je težišče na analizi vrednostnega prirastka, ki kulminira kasneje kot oba prirastka po masi. To pomeni, da bomo sestoj, dele sestojev in posamezne osebe optimalno vrednostno izkoristili, če jih bomo posekali v času kulminacije vrednostnega prirastka.

- Vrednostni prirastek ugotavljamo na osnovi:
- izmere lesne mase,
 - izračuna prirastka,
 - klasifikacije drevja.

V Evropi se je uveljavila enota vrednostne silve, ki določa proporcije med vrednostnimi prirastki različnih vrst.

Kulminacija vrednostnega prirastka posredno vpliva tudi na čas pomlajevanja. Iz tega je razvidno, da je analiza plod-

(Nadaljevanje na 6. strani)

nosti in rastnosti pri načrtovanju dolgoročne proizvodnje izrednega pomena.

V bodoče bo potrebno posvetiti več pozornosti zgoraj omejenim osnovam, ker bomo le na ta način lahko povečali gozdno-biološko produkcijo sestojev na istih površinah. Naravni potenciali bi bili na ta način trajno racionalneje izkoriščeni, ekonomsko vlaganje v gozdove pa bi se znatno zmanjšalo. V prihodnosti bo lastna kvalitetna lesna surovina pogoj v verigi predelave oziroma finalne proizvodnje, če računamo, da so kvalitetna (furnirska) drevesa Afrike in Južne Azije praktično iztrebljena. Ustrezno kvantiteto in kvaliteto lesne mase bomo lahko dosegali le ob maksimalnem izkoriščanju prisotnih naravnih potencialov v naših gozdovih. S tem gozdnogojitveno načrtovanje v dolgoročnem smislu prestopa svoje okvire, vse skozi pa bo potrebno še strokovnejše delo, dosledno izvajanje in stalna kontrola doseženih uspehov. Na osnovi plodnosti in rastnosti rastišč lahko sklepamo, da so določene proizvodne rezerve tudi v naših sestojih. Če se vprašamo, zakaj plodnost marsikje ne dosega

rastnosti, je odgovor enostaven. Številne gozdne površine, ker so sestoji ali deli sestojev nevitalni, prirastek po masi in kvaliteti pa znatno zaostaja za plodnostjo kot idealno količino, skrivajo v sebi rezervne potencialne naravnega toka energije. To so nevitalni sestoji, grmišča in sestoji, ker nepravilna zastopanost drevesnih vrst ni prilagojena rastiščnim razmeram.

Poudaril bi rad, da na številnih odličnih rastiščih tudi danes nimamo zastopanosti drevesnih vrst, vendar pa predvsem smreka v monokulturah marsikdaj dosega plodnost rastišč. Ta rezultat dosega na račun trajnosti gozdnobiološke produkcije v relativno krajšem času.

Trajno in dolgoročno rastnost lahko dosega plodnost samo v naravnem gospodarskem gozdu, kjer je zastopanost drevesnih vrst prilagojena rastišču. Prav zato nam mora biti edini cilj v načrtovanju gozdno-biološke produkcije naraven gospodarski gozd, v katerem bomo lahko uresničili več namenski generalni cilj, vlaganja v gozdove pa bi bila minimalna.

Milan TRETJAK, dipl. ing. gozd.

Osebn zaščitni komplet

V prejšnjih sestavkih smo spoznali različna uničujoča vojna sredstva, ki s svojim delovanjem uničujejo žive organizme: ljudi, živali in rastline. K tem uničujočim sredstvom prištevamo:

— **radioaktivno sevanje** (razkroja celice organizma in kontaminirana zemljišča, materialno-tehnična sredstva, hrano in vodo);

— **kemično orožje** (zastruplja organizem živih bitij, uničuje rastlinski svet ter kontaminira zemljišča, materialno-tehnična sredstva, opremo, hrano, vodo in zrak);

— **biološko orožje** (izzove obolenja ljudi, živali in rastlinstva).

Vse pa ni tako strašno, če se znamo pred temi sredstvi pravilno zaščititi oz. če poznamo postopek za zaščito. Zaščita pred temi sredstvi je:

osebni zaščitni komplet — namenjen za zaščito telesa in organov za dihanje, za nudenje prve pomoči in vodenje osebne dekontaminacije.

Vsebina osebnega zaščitnega kompleta

(slika)

1. Zaščitna maska — obrazni del
2. Cedilo — prečiščevalce
3. Zaščitno ogrinjalo
4. Osebn pribor za dekontaminacijo
5. Prvi povoj
6. Krpice
7. Torbica za hrambo osebnega zaščitnega kompleta

Zaščitna maska s cedilom je namenjena za zaščito dihalnih organov, obraza in oči pred radioaktivnimi padavinami, bojnimi strupi in biološkimi agensi.

Zaščitno masko s cedilom postavljamo v zaščitni položaj po naslednjem postopku:

a) iz torbice kompleta vzamemo obrazni del. S krpico si obrišemo stekla v notranjosti, da se nam stekla ne zamagljajo. S cedila odvijemo pokrov in odstranimo na spodnji strani gumijasti zamašek, cedilo privijemo na obrazni del. Nato se maska postavi na glavo in to tako, da vstavimo najprej brado, a trakove preko glave (pred postavljanjem maske v zaščitni položaj moramo predhodno vdihniti zrak — prenehamo z di-

hanjem in imamo oči zaprte). Masko prilagodimo obrazu s pomočjo trakov, ki so elastični, le-te zategujemo tako dolgo, da se nam obrazni del prilagodi licu.

(slika) zategovanje trakov

Ko je maska postavljena v zaščitni položaj, moramo ugotoviti njeno prilagojenost oz. hermetičnost. To naredimo tako, da z dlanjo zapremo odprtino na cedilu, močno vdihnemo — če se obrazni del pri vdihu prileže k licu, je zaščitna maska dobro postavljena v zaščitni položaj.

Nastavljanje zaščitne maske v pravilen položaj si pripravimo že v **mirnodobskem obdobju**, tako da jo za hitro potrebo imamo pripravljeno — ker v primeru nujne uporabe ne bo časa, da bi ves postopek storili, ko so že bila uporabljena NBK sredstva.

b) Zaščitno ogrinjalo je namenjeno za zaščito telesa pred polivanjem z bojnimi strupi, biološkimi agensi in pred radiološkimi padavinami. Zaščitno ogrinjalo se postavlja v zaščitni položaj, ko smo si že zavarovali obraz z masko.

(slika) kompletna zaščita

c) Prvi povoj uporabljamo takrat, če smo ranjeni, da si z njim obvezemo rano.

d) Osebn pribor za dekontaminacijo (LPD) je namenjen za dekontaminacijo odkritih delov telesa zastrupljenih s kapljicami bojnih strupov in bioloških agensov — za nudenje prve pomoči, če so:

— s parami mehurjevcev kontaminirane oči in gornje poti organov za dihanje,

— ob zastrupitvi z živčno paraličnimi bojnimi strupi,

— ob zastrupitvi z dražljivci.

Sestavni deli LPD

- kovinska škatla,
- škatla s praškom za posipanje,
- škatla z injekcijama atropin,
- steklenička s sodo bikarbono (natrijev bikarbonat),
- steklenička z ampulama proti dražljivcem,
- tamponi in vata.

Zategovanje trakov

Kompletna zaščita (Foto: Ida Robnik)

Uporaba posameznih delov iz LPD:

Če so bili vrženi bojni strupi v obliki kapljic ali biološki agensi postopamo na naslednji način:

— vzamemo tampon in z njim vpijemo vse kapljice bojnega strupa — upijanje vršimo 3-krat zaporedoma,

— vzamemo škatlo s praškom za posipavanje in odkrite dele poprašimo (prašek ne sme priti v oči),

— poprašeno površino pustimo 30 sekund,

— po 30 sekundah s suhim tamponom vate prašek odstranimo,

— kontaminirano kožo ponovno poprašimo in pustimo na koži prašek najmanj 6 ur,

— po 6 urah dekontaminirane dele telesa operemo z vodo in milom.

Po odkritju prvih znakov kontaminacije oči s plikavci, uporabimo **sodo bikarbono**, raztopljeno v vodi in vršimo dekontaminacijo na naslednji način:

— sodo bikarbono (iz stekleničke) pomešamo z 1/2 l vode,

— s prsti razmaknemo veke in z raztopino izpiramo oči,

— oči posušimo s tamponom vate.

Pri kontaminaciji s plikavci, ki se z vodo ali s hrano vnesejo v žrelo ali požiralnik, pa postopamo po naslednjem načinu:

— s potiskanjem prsta v žrelo izzovemo bruhanje,

— popijemo več požirkov sode bikarbone v vodi in ponovno izzovemo bruhanje,

— ranjenega čim prej spravimo v najbližjo zdravstveno ustanovo.

Injekcije atropina uporabljamo, ko opazimo, da smo zastrupljeni z živčnimi bojnimi strupi. Injekcijo atropina daje oseba sama sebi, če ni težko zastrupljena. Če je zastrupljena oseba nemočna, daje injekcijo atropina najbližnja oseba.

Postopek je naslednji:

— vzamemo injekcijo atropina,

— odvijemo pokrovček, ki pokriva iglo,

— stisnemo plastično vrečko, da pride skozi iglo kapljica atropina — za ugotovitev, če je igla uporabna,

— tako pripravljeno injekcijo si zabodemo v stegno noge in si vbrizgamo tekočino,

— prazno vrečko z iglo odvržemo.

Če so nos, grlo in dihalna pot nadraženi s strupenim dimom, uporabljamo ampule proti dražljivcem in sicer tako:

— ampuli s prsti odlomimo vrat in s tekočino namočimo gazo, ki je na zgornjem delu ampule,

— prekinemo dihanje in pod zaščitno masko vtaknemo zgornji del ampule, ki je namočena s tekočino,

— pričnemo z dihanjem in pare te-

Vsebina osebnega zaščitnega kompleta

kočine vdihavamo tako dolgo, dokler ne zmanjšamo otežkočenega dihanja.

Osebni zaščitni komplet hranimo v suhem prostoru. Vsi deli kompleta se morajo stalno nahajati v torbici.

Sestavek nam prikazuje osebni zaščitni komplet in na kratko pojasnjuje porabo posameznih delov. Naš namen je, da ga poznamo, oz. da ga bomo znali

uporabljati v eventualni vojni, če bodo uporabljeni bojni strupi. S tem kompletom se zaščitimo le za nekaj časa, dokler ne pridemo iz kontaminiranega zemljišča, nato pa moramo takoj izvršiti dekontaminacijo vseh delov zaščitnega kompleta, obleke in telesa.

Potisk Franc

SPOMINSKI ZAPIS IZ DOLINE TOPLE

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ostrigli so tudi neko Solčanko, ki je pozabila, da je Slovenka. Vračali so se s težkim bremenom in ga skrbno uskladiščili v bližini prezimovališča. 15. december 1942 se upravičeno šteje kot začetek I. Koroške partizanske čete.

V zimskem taboru pod vrhom Pece je bil sedež koroškega okrožja, tam gori je bila osnovana prva koroška partizanska tehnika, ki jo je vodila Marjetka. Dvakrat tedensko so razmnoževali poročila s front, ki so jih kurirji in patrole raznašale ljudem po dolinah Meže in Bele. Vso zimo so v taborišču potekala politična predavanja, ki jih je vodil Matjaž. Borci so redno vadili z orožjem pri lahkih tehničnih vajah.

Francija Osojnika-Gamsa je gestapo aretiral v drugi polovici decembra. Opravil je za partizane veliko delo. Iz Celovških zaporov so ga odpeljali v taborišče Dachau in Mauthausen. Po svobodi šele se je vrnil domov. Po aretaciji ga je zamenjala enakovredno njegova sestra Micka, dokler tudi nje niso prijeli. Odpeljali so jo v dravograjsko gestapovsko mučilnico ter pozneje v taborišče Ruselavit in Berlin. V roko so ji vtetovirali številko 78968. Tudi ona se je po vojni vrnila.

Datirano s 16. februarjem 1943 je sprejela Koroška četa od štaba 4. operativne cone pismo, v katerem je bilo naročeno:

»Ostanite na Koroškem, krenite tudi k Dravi, kažite se čimveč prebivalstvu, prepevajte naše pesmi, demonstrirajte, da bo svet vedel, da so tudi na Koroškem partizani. V naših krajih prepredajte Hitlerjevo mobilizacijo, delajte na terenu temeljito, tako da bo nastal iz vaše čete bataljon! Posvetite vso skrb

nabavi orožja in streliva!« Naši delovni ljudje s hribovskih predelov so prekaljeni, s pravim domoljubjem, prenašali in izročali misel upora somišljenikom in zaupnikom OF.

Tako so domala vsi postali temeljni kamen narodnoosvobodilne vojske. Zlasti Toplani, Koprivci in prebivalci ostalih hribovskih predelov, pa so tvorili temeljni kamen, obrambni zid in varna zatočišča najprej političnim delavcem OF na terenu, potem še I. Koroški četi, bataljonu in odredu.

Vsi smo se med seboj preraščali in postali smo ena velika in neuklonljiva skupnost, ki smo dobro vedeli, zakaj smo se bojevali.

Prizadevno politično delo razmeroma maloštevilne partizanske skupine na terenu je pokazalo resnično prepričljive uspehe takoj, ko je okupacijska oblast razpisala mobilizacijo tudi v zasedeni Mežiški dolini, ki je bila formalno priključena Koroški. Na nabore v nemško delovno službo in vojsko so pričeli klicati že v drugi polovici novembra 1942. Med prebivalstvom sta se širila ogorčenje in nevolja, mladi naborniki pa niso mogli prikrivati uporne odločitve, da se ne mislijo odzvati klicu pod orožje na strani sovražnika, ki je zaslužnil njihovo domovino. Že je bilo opisano, kako so do takrat vstopili v I. koroško četo poleg koprivskih zelenokadrovcev prvi trije koroški Slovenci: Karel Prušnik iz Labnika pri Železni Kapli (3. 12. 1942) in naša prva domačina iz Tople, France Pečnik-Miha (16. 1. 1943) ter Gregor Burjak-Jur (7. 2. 1943). Novi vpoklici so dotok povečali in pospešili. V partizane so prihajali prostovoljci — prisilni nemški vojni obvezniki našega rodu in ubežniki, ki so dezertirali. Povsem je bilo videti in se je tudi tako zgodilo, da je udarna

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

moč I. koroške čete že v prvih dveh mesecih leta 1943 krepko porasla. Novinci pa so bili v glavnem oboroženi slabo, le z lovskimi puškami, ki so jih prinesli s seboj. Primanjkovalo je orožja in streliva, ki ga je imel sovražnik v izobilju pa mu ga je bilo zato treba vzeti.

23. 2. 1943 so v Koprivni, pri Šumelu obhajali slovo in odhodnico v nemško vojsko Martin Golob (Janškov)-Vinko, Ivan Kumer-Maks, Ivan Jelen-Stefan in Mirko Jeraj-Jože. Ko je bilo razpoloženje zbranih najlepše, je v gostilno vstopil kakor po naključju in mimogrede tovariš Matjaž. Stekel je sproščen in veder razgovor. Kmalu pa je Matjaž obveznike resno pozval, naj se pridružijo osvobodilnemu boju in jih nato tudi mobiliziral. Vsi štirje so se odločili, ker so se tako dogovorili že prej. Tudi s Kotel so tega dne prišli v partizansko peško prezimovališče po kdove kakšnih zvezah Srečko Rojs-Niko ter Mihelova sina, veterinar Tone Hudopisk-Zvone in njegov brat Ivan s partizanskim imenom Pio.

24. 2. 1943 je iz Mežice prišel med koroške partizane Štefan Osojnik (Smrečnikov)-Aleks, 26. 2. 1943 pa Peter Tomazin-Skala, pravtako Mežičan. Sredi februarja so naši borci sprejeli medse Franca Goloba (Janškovega)-Luko. Sredi februarja 1943 se je podalo v našo osvobodilno vojsko deset Hotuljcev: brata Andrej Štajner-Rigo in Jože-Gogo, Karel Polenik-Dan, Mihael Korošec-Benjamin, Jože Kavčič-Kater, Bogomil Vastl-Božo, Ivan Magrič-Čapajev, Lambert Kostnik-Frank, Ferdo Stibler-Ivan in Ludvik Jantner-Rajko. Fantje Hotulci so na Razborju brezuspešno iskali zvezo, na Slemenu, v gostilni pri Radmanu so po štirinajstih dneh srečali Franca Zalaznika-Leona, starega štajerskega partizana, ki je z njimi odšel v pravilno smer. 3. marca 1943 so prišli v taborišče. S savinjske strani sta se 14. 3. 1943 vključila Lovro Rek-Fric iz Solčave in Jurij Kladnik-Janko iz Luč. Za njima so 26. 3. prišli v četo še Franc Brodnik-Srečko in Ivan Podbrežnik-Nejče, oba iz Solčave ter Alojz Perk-Aljoša in Ludvik Cifer-Zdravko, oba iz Luč. 29. 3. 1943 je postal partizan Ivan Pandec-Metod iz Črne, naš hrabri borec, ki je bil leto dni pozneje v boju na Mlinarskem ranjen in upet, pa so ga policisti med prevozom v zapore ubili.

30. 3. 1943 je bil med partizani tudi že tretji Janškov iz Koprivne, Jože Golob-Grega. (Podatki o vstopu so vzeti iz spiska borcev — domačinov, ki so do konca meseca marca 1943 vstopili v I. koroško četo. Našli so ga pripadniki nemškega policijskega bataljona iz Celovca v zapuščenem partizanskem prezimovališču na Peci med hajko za partizani, ki je trajala od 5. do 10. aprila. Celovski gestapo ga je 22. 4. 1943 poslal v vednost vsem žandarmerijskim postajam po dolini. Slovenski prevod dokumenta hrani muzej revolucije v Slovenj Gradcu.

(Se nadaljuje)

A. Mrdavšič

ZAHVALA

Janškovi iz Koprivne pri Črni na Koroškem se ob boleči izgubi naše ljubljene in drage matere, babice in prababice

ANGELE GOLOB,
rojene KUPEC,

iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji posvetni poti, ji darovali cvetje in počastili njen spomin, nam pa pisno ali ustno izrazili sožalje.

Zahvaljujemo se vsem prijateljem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in nudili vso pomoč.

Hvaležni smo dr. Anici Fajmutovi, ki je naši mami poklajnala neprecenljivo skrb in trud štiri dolga leta bolezni.

Prisrčna zahvala velja moškemu pevkemu zboru iz Črne, ki ji je ubrano zapel v slovo, pa tudi Koprivčanoma, Potočniku in Napečniku, ki so ji na zadnjo pot pričarali pesem zvonov iz cerkvenih lin pri sv. Jakobu.

Posebno zahvalo pa še župnikoma iz Črne in Mežice za pogrebni obred in besede tolažbe ob slovesu.

VSI NJENI

DELO ZAVODA ZA PRIZADETO MLADINO V ČRNI NA KOROŠKEM

Kdor ne razume, da je prizadeti otrok tudi človek, je sam znatno prizadet.

V Črni na Koroškem dela kolektiv zavoda za usposabljanje prizadete mladine z veliko prizadevanostjo. Vsakodnevno se trudi z vso strokovno sposobnostjo, srčno toplino in kulturo, da bi prizadeti mladini pomagala pridobiti si čimveč sposobnosti za čimbolj samostojno življenje in delo. Kolektiv požrtvovalno dela, je skromen in marsikdo na Koroškem zanje niti ne ve.

Društvo socialnih delavcev Koroške je organiziralo v mesecu decembru 1981 ogled dela v tem zavodu. K ogledu je bil povabljen cel kolektiv posebnega otroškega vrta iz Maierniggalpe v Avstriji. Tudi ta kolektiv ima namreč podobno nalogo, saj se tudi ukvarja s prizadetimi otroki.

Strokovnjaki avstrijskega tovrstnega zavoda so bili z obiskom zelo zadovoljni in so presenečeni ugotavljali, da naš kolektiv v zavodu za usposabljanje mladine v Črni dela na visokem nivoju, tako glede strokovnosti kakor glede človeške topline.

DELOVNO ZDRUŽENJE SOCIALNO VARSTVENIH ZVEZ KOROŠKE V CELOVCU NAM JE V POSEBNEM PISMU dne 21. decembra 1981 sporočilo zahvalo, da so si ta zavod lahko ogledali in v pismu izrazili svoje vtise. Pismo smo prevedli v slovenščino in ga v celoti objavljamo.

Predsednik društva socialnih delavcev
Jure ŠUMECNIK

Delovno združenje socialno varstvenih zvez Koroške kot pravni zastopnik **Posebnega otroškega vrta Maierniggalpe** se tem potom prisrčno zahvaljujemo za lep sprejem in odlično vodenje naše skupine po socialnih ustanovah vašega območja. Sočasno se vam zahvaljujemo tudi za vaš dopis od 11/12-1981.

Vzgojiteljice posebnega otroškega vrta in vzgojiteljice otroškega vrta, ki so imele priložnost obiskati vašo ustanovo za prizadete otroke v Črni, so bile nad izvajano oskrbo prizadetih mladih ljudi izredno toplo presenečene, z globokim vtisom so ugotovile, da je za prizadete mlade ljudi v vašem zavodu poskrbljeno z vso srčno toplino in vsem znanjem v okviru danih človeških možnosti.

Videli smo že mnogo ustanov iz področja pomoči prizadetim, vendar je bilo tokrat — kot redkokje — naše mnenje o najboljših vtisih ogleda enoglasno.

Predvsem nam je bilo prikazano, da se tu opravlja čudovito delo v dobro prizadetih in da so pota črnskega zavoda usmerjena k cilju oskrbe in integracije v življenje.

Poseben vtis na nas vse je napravil naš ogled samskega doma. Tu je bil brez dvoma narejen korak, ki je vreden posnemanja.

Tudi obisk doma starostnikov v Dravogradu je pri nas našel velik odmev. Videti je, da se oskrba starostnikov izvaja z veliko ljubeznijo ne glede na stroške in trud in se tako ostarelim osebam zagotavlja lep večer življenja.

Delovno združenje socialno varstvenih zvez Koroške se tem potom tudi ponovno zahvaljuje za toplo in prijetno pogostitev in izreka izraz upanja za nadaljevanje in gojitev stikov v prihodnjem obdobju.

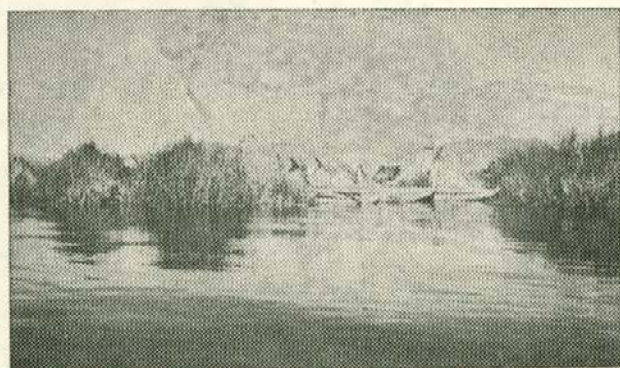
Iskrena zahvala za vso ljubeznivost.

Za Delovno združenje
socialno varstvenih zvez Koroške
nadsvetnik dr. Kropfitch
(podpis nečitljiv)

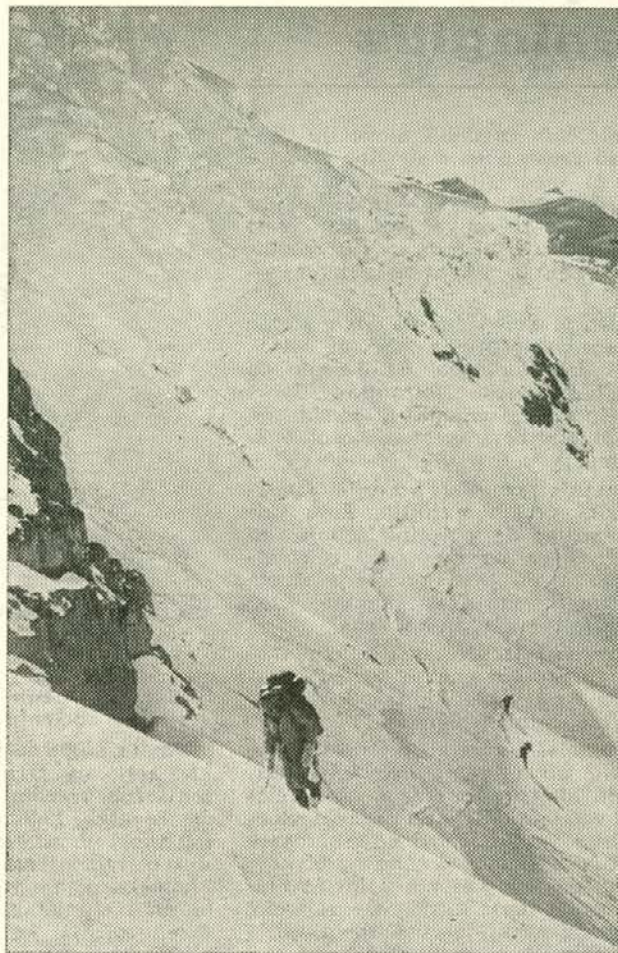
Koroška alpinistična odprava Himalaja 1983

Alpinizem na Koroškem je v zadnjih letih doživel velik kvaliteten in množičen vzpon, ki je sad načrtnega dela vseh alpinističnih odsekov. Naši alpinisti so v minulih letih opravili najzahtevnejše vzpone tako v jugoslovanskih kot evropskih gorah. Največja akcija koroškega alpinizma in s tem njegov največji uspeh pa je bila odprava v perujske Ande leta 1980 — v Cordillero Vilcanoto. Člani odprave so se povzpeli na 10 vrhov ter opravili pet alpinističnih vzponov, od tega dva prvenstvena. Odprava je bila tako v jugoslovanskem kot svetovnem prostoru vidno zabeležena. S tem pa se je renome koroškega alpinizma kot športa v celoti precej dvignil. Po odpravi v Ande se je alpinizem na Koroškem še bolj razmahnil; tako beležimo večjo množičnost kot tudi vrhunske alpinistične dosežke. Pri tem je potrebno še posebej poudariti udeležbo našega člana na himalajski odpravi na Ohaulagiri 1981 ter kandidaturo s popolnoma realnimi možnostmi za udeležbo naše članice na prvi samostojni ženski odpravi v azijske gore v letošnjem letu.

Dolgoročni plan razvoja alpinizma na Koroškem, izdelan 1974. leta je predvideval v obdobju 1976—80 eno odpravo izven evropskih gora, v obdobju 1981—85 pa odpravo v Himalajo; kot višek razvoja alpinizma v celotnem njegovem razvoju oziroma kot vrhunec prizadevanj in sistematičnega dela mnogih alpinističnih generacij. Zaradi objektivnih vzrokov je bila odprava v Ande izvedena šele v letu 1980. Glede na to, da so izkušnje iz odprave v Ande še precej žive, da je na razpolago še nekaj uporabne opreme ter da so potencialni člani odprave v izredno dobri formi, je strokovna komisija za alpinizem pri ZTKO Ravne na Koroškem februarja letos sprejela sklep: da z odpravo v Himalajo ne bi bilo smotno čakati vse do leta 1985, temveč da se odprava organizira v letu 1983 v pomonsunskem obdobju t. j. v jeseni 1983.

Plavajoči otoki na jezeru TITICACA

VSTOP proti 6000 m

Cilj odprave je prvenstveni vzpon ali prva ponovitev v severni oziroma severozahodni steni 7816 m visokega Nanda Devija v gorwahlski Himalaji. Nanda Devi je najvišji vrh Indije in je bil prvič osvojen 1936. leta po južni strani. Vse do osvojitve Anapurne 1950. leta je bil to najvišji vrh, na katerega je stopil človek. Vsi poznejši vzponi na Nanda Devi so bili opravljeni po klasični južni strani. Ob 40-letnici prvega pristopa na vrh, t. j. 1976. leta, je ameriška odprava uspela po severnozahodni strani, istega leta pa je japonska odprava uspela prečiti cel Nanda Devi z malega na veliki vrh. Leta 1981 pa je češka odprava prva uspela v severni steni gore.

Ker na žalost v Himalaji ni takšna praksa, da bi enostavno prišel in se povzpел na vrh, temveč moraš vrh rezervirati, ga kupiti, in ker so indijske oblasti tudi precej muhaste, si je vedno potrebno postaviti tudi rezervni cilj. Rezervni cilj naše odprave bo eden izmed vrhov v garwahlski Himalaji; pri tem pride najbolj v poštev 7138 m visoki Badrinath. Badrinath je bil po podatkih, s katerimi trenutno razpolagamo, osvojen šele dvakrat in to vedno z iste strani, to pomeni, da so v tem vrhu še lepe možnosti za prvenstvene vzpone in s tem za afirmacijo koroškega alpinizma.

Strokovna komisija za
alpinizem pri ZTKO Ravne
na Koroškem

Klopni meningitis

V določenih predelih Slovenije ugotavljamo vsako poletje številne primere seroznega meningitisa oz. meningoencefalitisa posebne vrste — med bolniki ni dojenčkov in največ bolnikov je iz podeželja. To je bolezen, ki sodi v skupino bolezni, ki jih prenaša mrčes — klop.

Bolezen je endemična na dokaj strogo omejenem področju Slovenije (gl. skico). Zajame del Gorenjske od Jesenic do Škofje Loke, preko Notranjske (Cerknica, Kočevje), zajame Štajersko od Celja do Maribora ter vso Koroško in del Pomurja.

Bolezen je sezonska, s svojim epidemiološkim vrhom v juliju. Prve primere opazimo že v aprilu, zadnje novembra. Starostna razporeditev bolnikov pokaže, da je najpogosteje zajeta najaktivnejša starostna skupina. Med spoloma je več moških kot žena.

Povzročitelj je virus, za katerega se zdi, da ni povsem enoten, temveč imamo opravka s številnimi, serološko nekoliko različnimi podvrstami.

Epidemiološki rezervoar virusa je domača ali divja žival. Med njimi širi infekcijo klop — cek. Klop okuži človeka z vgrizom. Verjetno prenaša virus tudi drug mrčes, vendar je bolezen zvečinoma povezana na predhodno bivanje v gozdu, pa tudi več kot polovica bolnikov navaja ugriz klopotov. V evropskem delu Rusije navajajo obolenje po pitju neprekuhanega kozjega mleka.

Doslej ni znan primer, da bi se bolezen širila od človeka do človeka.

Raziskave krvi prebivalcev endemičnih področij so pokazale, da lahko bolezen poteka tudi prikrito, brez jasnih kliničnih znakov. Sicer pa je število dokazanih primerov v lanskem letu okrog 200.

Inkubacijski čas (od ugriza klopa do pojave obolenja) je 4–12 dni, najčešče 10 dni.

Znaki obolenja:

V 60–80% primerov poteka obolenje v dveh fazah. Začetnemu, prodromalnemu stadiju sledi prosti interval brez bolezenskih znakov, nakar nastopi glavni, končni stadij s prizadetostjo možgan.

1. Prva faza bolezni začne naglo, z visoko temperaturo, glavobolom in bolečinami v trebuhu. Traja 1–6 dni.

2. V prostem intervalu so bolniki večinoma brez težav, le občasno jih boli glava. Traja 4–20 dni.

V dobri tretini primerov poteka bolezen brez prostega intervala, težave so iz dneva v dan hujše in prisilijo bolnika, da poišče zdravniško pomoč.

3. Druga faza bolezni začne akutno z vso silovitostjo s temperaturo, glavobolom, otrplostjo tilnika in bruhanjem. V nekaj urah lahko nastopi nezavest. Faza traja 2–14 dni, največkrat 8 dni.

V večini primerov bolezen ni tako huda. Temperatura do 39°C in otrplost

ENDEMIČNA PODROČJA V SRS

tilnika sta včasih edina znaka, ki govorita za obolenje možganskih ovojnic.

Včasih najdemo povsem druge znake, ki kažejo na prizadetost možgan: tresenje rok, trzanje jezika, obraznih mišic in zrkla. Lahko najdemo tudi različne motnje zavesti in spanja ali ohromitve ramenskega obroča. Posebnost klopnega meningitisa je v tem, da se ohromitve pojavijo šele na koncu druge faze obolenja, ko že niti temperatura ni več povišana.

Postavljanje diagnoze v večini primerov ni težko. Če bolezen poteka atipično, nam primer pojasni preiskava krvi.

Terapija je simptomatska. Bolnikove težave lajša že sama diagnostična punkcija. Bruhanje preneha. Sicer pa dajemo

sredstva proti glavobolom oz. proti bolečinam.

Antibiotiki se niso obnesli.

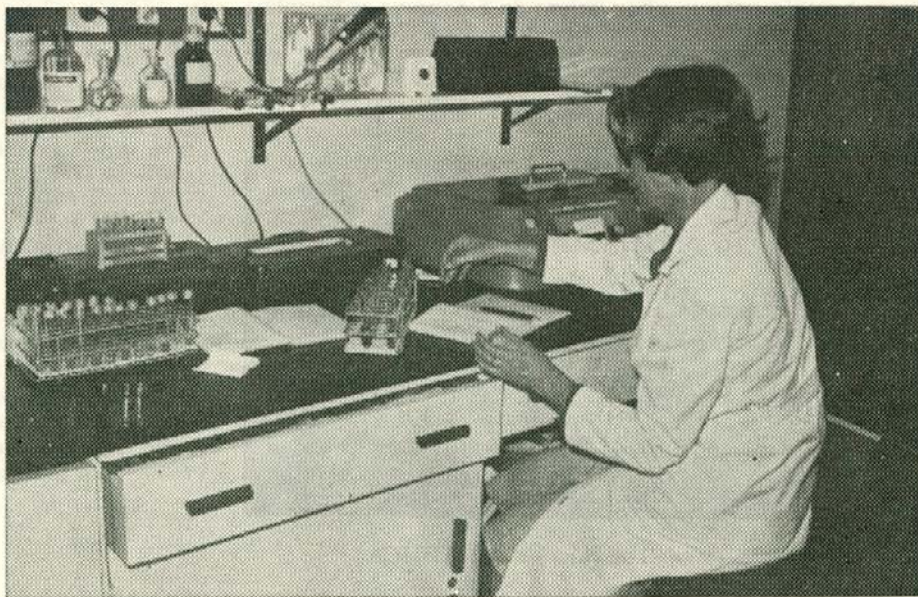
Zdravljenje se izvaja v večini primerov v drugi fazi obolenja v bolnišnici.

Preventiva

Najboljšo zaščito prebivalstva v ogroženih območjih bi dosegli s cepljenjem z mrtvo vakcino. To cepivo so izdelali v Rusiji, vendar ga pri nas še ne uporabljamo.

Možnost okužbe lahko zmanjšamo tudi tako, da se po vsakem sprehodu po gozdu temeljito pregledamo, če slučajno nimamo klopa. Odstranimo ga najlažje tako, da ga namažemo z oljem ali bencinom, ker mu s tem zapremo dihalne pore in se sam odlepi od kože.

Dr. Marija Vodnjov

Med preventivne ukrepe spada tudi laboratorijska raziskava krvi prebivalstva

ANGELA GOLOB-JANŠKOVA
1900—1982

Na velikonočno soboto smo v Koprivni pokopali Janškovo mamo. V delu in znoju je prehodila svojo 82 let dolgo življenjsko pot. Po štirih letih hude bolezni, ki jo je priklepala na bolniško posteljo, so omahnile njene neutrudne roke; dozorela je velika ljubezen, ki jo je poklanjala svojim dragim domačim vseh 63 let. Toliko jih je preživela pri Janšku kot žena in mati, kot gospodinja in kmetica ter dobrotna babica in prababica.

Težko je v kratkih besedah strniti v jasno podobo bogato življenje pok. matere, ki je bilo razpeto med dvema vojnama in v čas preljubega miru, ki jima je sledil. Prva svetovna vojna ji je osiromašila in skalila brezskrbnost prekipajoče mladosti. Ko se je mladi Janškov gospodar Martin srečno vrnil domov iz vojne vihre, si je za družico v življenje izbral brhko kmečko dekle, 19-letno Šoparjevo Gelco. Poročila sta se 1919 leta v župni cerkvi pri Sv. Jakobu. Oba pogumna in odločna, v poletu mladostnih moči, sta

Angela GOLOB

gospodarila prizadevno, z zvrhano mero dobre volje in samoodpovedi. Šest sinov jima je bilo v veselje in srečo, pa tudi v otežitev življenja. Šest fantov, ki so pognali korenine globoko v rodno zemljo. Gospodarjenje je terjalo delo od jutra do noči, obdelovati zemljo z golimi rokami; le vprežna živina je bila v pomoč. Koliko njiv sta preorala in posejala. Njive, frate in polja so

obrodila in vračala trud za napor. Kašte so bile polne. Tesne družinske vezi sinov in staršev so uresničile v domu Janškovih načelo staroslovske združne misli: eden za vse, vsi za enega. Živo se je ohranilo do današnjih dni in se pri njih nadaljuje.

Ko je osvajalec pogazil slovensko deželo, je pokojna mati s svojimi domačimi ostala zvesta materini besedi, slovenstvu in svojim koroškim ljudem. Njeno srce, polno plemenitosti in dobrote, ni moglo ostati neprizadeto in hladno ob pogledu na borce za svobodo, ki sta jim z možem nastežaj odprla vrata svojega doma in delila z njimi kruh, veselje in težave. — Štirje njuni sinovi so se vključili v vrste koroških borcev za svobodo.

V prepričanju, da bosta zmagali človečnost in pravica, je ponosna mati prenesla tudi najhujše udarce. Povsem upravičeno si je zaslužila častni naziv partizanske matere.

Ob slovesu smo čutili vsi, da bo duhovno ostala med nami: zgled dobrote, preprostosti in ponosa.

Aleš Mrdavšič

**ZANOŠKAR HELENA-
RAVNJAKOVA**
1916—1982

V ranih spomladanskih dneh, ko se vsa narava prebuja in se veseli novega življenja, se je kakor blisk po dolini Bukovske vasi in Šentjanža raznesla žalostna novica, da se je 17. marca 1982 pretrgala nit življenja Ravnjakovi mami iz Bukovske vasi. Kdo na tem delu Mislinjske doline ni poznal Ravnjakove mame, ki je dolga leta gospodarila in živela na tej, le streljaj iz doline odmaknjeni, prelepi domačiji.

Luč sveta je zagledala 20. maja 1916, tukaj na Ravnjakovi domačiji.

Pot življenja ji ni bila z rožicami postлана. Težko, vsakodnevno delo, skrb, sta počasi, a vztrajno, načenjala njeno zdravje.

V zakonu sta se ji rodila hčerka Ivica in sin Franc. Žal pa je vihra druge svetovne vojne prekinila idilo družinskega življenja.

Mož je moral v vojsko, domov se je vrnil šele leta 1946. Znašla se je sama z malima otrokoma, ki sta ji bila v veselje in oporo. Sama je morala gospodariti in vztrajati v boju za obstanek, v boju za vsakdanji kruh. Mati in otroka so

Helena ZANOŠKAR

morali prijeti za vsa, tudi najtežja dela, teh pa na kmetiji nikoli ne zmanjka. Nikoli ni tožila nad delom, še manj nad težo življenja. Zagnanost za delom in velika materinska ljubezen do družine so ji lajšali vsakodnevene kmečke opravke in ji vlivali veselje do dela.

Bili so časi, ko si moral paziti, komu in kdaj si lahko odprl vrata. Toda Ravnjakova mama je vedela, kdaj in komu jih lahko odpre. Na njeni domačiji so partizani vedno našli zavetje in tudi okrepčilo. Po vojni, ko se je vrnil domov mož in oče, je odložila del bre-

mena in skrbi — prevzel jih je mož. Kljub temu pa ji kot dobri in skrbni ženi in gospodinjici dela na Ravnjakovem gruntu ni zmanjkalo. Zavedala se je, da njive brez pridnih rok niso rodovitne. Z možem sta jih znala obdelati tako, da so dajale dovolj kruha za vso družino. Tako zavzeta za gospodarjenje pa se ni poglobila samo v težavno delo. Skrbno je vzgojila tudi sina in hčerko. Ko je bilo treba, si je znala dan podaljšati v noč, iz dveh korakov narediti enega.

Ceprav na domačiji od leta 1966 dalje gospodari sin Franc, pa skrbi in dela le ni v celoti odložila in se predala brezdelju. Se vedno je pomagala pri delu in gospodinjstvu do svoje prerane smrti. Bolezen in težko delo pa sta počasi in vztrajno načenjala njeno zdravje, življenjske moči so se iztrošile. Po poljih ne bo več tekla njena tiha hoja — misel, pot življenja se je ustavila.

Draga Ravnjakova mama!

Vemo, da so te besede preskromne za tvojo dobroto in plemenito srce. Toda človek, ki je bil vdan dobroti ne umre. Spomin je tisti, ki živi in vedno znova oznanja življenje.

Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

Ferdo Knez — Mojca Šmon

ŽIVLJENJE NA KOZJEM VRHU

Potnik, ki se pelje z vlakom po desnem bregu Drave vzdolž Dravske doline, ima priložnost opazovati strma pobočja in vrhove na levem bregu Drave.

Kar dva vrhova na tej strani verjetno nosita imeni po začetni živinorejski panogi iz časov naseljevanja in to po kozjereji. In kdo se poda na Kozji vrh pri Dravogradu bi kaj zlahka ugotovil, da to ime po naravi kraju upravičeno pripada.

Večina kmetij, ki so na redko posejane od reke Drave pa tja pod vrh Košenjaka, je zelo strmih, le pod vrhom je nekaj kmetij v bolj položni legi. Po vseh teh bregovih so se ljudje že več stoletij ubadali s poljedelstvom, rejo drobnice in tudi rejo govedi in konji.

Se dobro mi je v spominu hudomušna in resnična pripoved iz ljudskega izročila. Na neki kmetiji tega kraja je bil sin kot bodoči gospodar goden za ženitev. Nevesto naj bi dobil iz drugega bolj položnega kraja. Pa se znajde neka zlobna ženska in mater bodoče neveste takole ogovori: »Jej mati, ali boste res dali svojo hčer v tisti kraj, ko je tako strmo, da bi se še koze ubile?« Mati je hčeri močitev odsvetovala in nameravana ohcet je odpadla. Ženin pa si iz razočaranja ni iskal več neveste, raje je kmetijo prepustil nečaku, katerega rod še danes uspešno gospodari na tej kmetiji, kjer uporabljajo celo stroje.

Ko so se nad našo deželo zgrnili črni oblaki druge svetovne vojne, je okupator že prvo leto izselil dve družini iz tega kraja, Črnoglave in Nabernikove ter še nekaj siromakov. Prav zato so ljudje še raje sodelovali s partizani, brž ko so se pojavili v teh krajih in znova so bile žrtve. Okupator se je zaradi sodelovanja znesel nad temi ljudmi, jim požigal domove, žrtve pa metal v ogenj. Nekaj teh ljudi pa so izselili. In ti preživeli so se po osvoboditvi domovine znašli na pogoriščih svojih domov brez vsega. Koliko žrtev, truda, pomanjkanja so prestali ti ljudje, vedo le še redki preživeli sami. Tekom zadnjih dveh desetletij so ljudje tega kraja zelo napredovali. Električna in cesta sta speljani k sleherni domačiji. Pa tudi silose in gnojne jame lahko opaziš skoraj pri vsaki kmetiji, pa naj si je še tako majhna. Tudi traktorjev, kosilnic in drugih strojev ne manjka! Imajo jih precej, kolikor si pač v teh bregačah morejo pomagati z njimi. V

preurejenih hlevih na odplakovanje pa lahko vidiš na Kozjem vrhu in Velki ne le koze, ampak polne hleve lepo rejene živine. Vse to so si uredili s krediti, še več pa z lastnimi sredstvi.

Tudi svoje domove si je že večina krajanov, bi rekel za te kraje, kar razkošno in prijetno prenovila in opremila z vsemi pripadajočimi pritliklinami kot so shrambe, kopalnice in sanitarije. Da, z gotovostjo bi lahko trdil, da ljudje tega kraja z svojimi stvaritvami prekašajo marsikateri kraj z dosti boljšimi naravnimi pogoji.

Človek se kar ne more načuditi, od kod ti ljudje jemljejo toliko življenjske energije, da zmorejo tako uspešno gospodariti v teh bregačah.

Nekaj manjših kmetovalcev hodi celo na »šiht« v dolino, da bi si zagotovili delavsko pokojnino, seveda, če jo bodo dočakali. V tem času pa skrbijo za dom otroke in ostarele ljudi žene same. Ko se vrne mož z dela in otroci iz šole, jih čaka v poletnih mesecih še en delovni dan. Tako morajo skozi vse poletje, ne poznajo prostih sobot in nedelje, kakor tudi ne dopusta na morju.

In ti redki, ki poleg kmetovanja zmorejo še »šiht«, se sprašujejo, bodo njihove žene upravičene do borne kmečke pokojnine za to trdno garanje, saj se naši zakoni še vedno trdno držijo pravila, na eno kmetijo le ena pokojnina.

Ce bi jih vprašal o težavah, bi se gotovo razhudili na poslovanje njihove pošte, ki že več let ne premore človeka, ki bi dostavljal pošto v planinske kraje. Naš kraj je odmaknjen od kulturnih središč, prav zato še radi kaj preberemo v prostih trenutkih. Brez poštarja se mnogo pošte izgubi in nekateri so zaradi takih razmer časopise odpovedali.

Se vedno ne morejo razumeti, da dobijo mestni ljudje vsak dan pošto na dom, pa čeprav hodijo mnogi mimo pošte. Če jim kaj omeniš na pošti, se izgovarjajo na pomanjkanje kadra. To bi tudi verjeli, če ne bi eden od nas nekje prebral, da od trinajst tisoč brezposelnih prejema dobra tretjina nad polmilijonski nadomestek osebnih dohodkov, torej na delo z njimi.

Ljudem, ki delajo in ustvarjajo v trdih življenjskih pogojih, zakrvari srce, kadar vidijo kakšno propadajočo kmetijo na skoraj ravnem območju.

Kljub trdemu delu so ljudje tega kraja dobre volje, radi se šalijo, radi tudi zapojejo, gostoljubni so pa tudi do potnika, ki zaide v njihov kraj.

Ludvik MORI

PETER BLIMEN

1926—1982

V življenje je vstopil v kmečki družini na Ojstrici nad Dravogradom. Petnajstletnega je zatekla druga svetovna vojna in mu skalila vesela mladeniška leta. Nemški okupator ga je že naslednje leto vpoklical v svoje delovne enote in kakor ostale slovenske fante, naprej na fronto. Iskal je prvo priložnost, da bi se jim iztrgal in se priključil domačim partizanom.

Ko je Italija jeseni 1943 kapitulirala, se mu je to posrečilo. Pot borca ga je privedla na Svinjo planino, na avstrijskem Koroškem. Na tej planini je bilo partizansko življenje silno težko. V nenehnem spopadanju s preganjalci je bil težko ranjen, to pa je na Svinji planini pomenilo skoraj toliko, kot biti mrtev. Vendar je dočakal po dolgotrajnih mukah svobodo,

Peter BLIMEN

ozdravljen in takoj je vstopil v takratno podčastniško šolo. Leta 1949 je oblekel civilno obleko in uspešno končal šolo

za gozdarje. Kot okrajni logar je najprej služboval pri bivši okrajni upravi za gozdarstvo Slovenj Gradec, zatem pri okrajni upravi za gozdarstvo Maribor in končno pri gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Na gozdarskem obratu v Črni je ostal vse do svoje upokojitve. Opravljal je delo gozdarskega delovodje, priskočil pa je na pomoč tozdu gozdarstva Črna kot merilec lesa tudi še po svoji upokojitvi.

Bil je član Zveze borcev, rezervnih vojaških starešin, planinskega društva Črna, lovške družine Pogorevc in pri vseh vestno opravljal svoje funkcije.

Hvala ti, Peter, za vse tvoje delo pri gozdarstvu, za tvojo družabnost na vsakem koraku in za tvoj pošten odnos do dela in svojih sodelavcev.

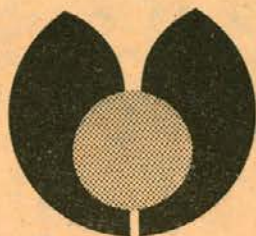
Silvester Grabner

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Vida Gerl, Ludvik Mori, Oto Pisman, Hedvika Janše, Nada Černič, Marjan Cuješ, Vida Vrhnjak, Andrej Sertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Sertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični urednik: Bruno Znidaršič — Naklada 5200 izvodov — Klišjeji in tisk: CGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1982

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA ZA KMETIJSTVO

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska c. 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Klišeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1982.

LETO II — ŠTEVILKA 4

MAJ 1982

POŠTINA PLAČANA

Varno delo in človeški faktor

V zadnjem času se nesreče pri delu kar vrstijo, tako tiste v naši delovni organizaciji koroški kmetijski zadrugi kot tudi tiste v privatnem sektorju. Za te pogosto ne zvemo natančno in vemo le to, da se dogajajo in da jih ni tako malo. RES VELIKO JE NESREČ, PREVEČ JIH JE! posebno še, ker so vmes tudi tiste najhujše, ki človeka, družino, sodelavce, podjetje in celo našo družbo vedno najtežje prizadenejo: tiste, ki se končajo z izgubo kakšnega uda ali celo s smrtjo, kakor je bil pred kratkim časom žalosten primer na »TRATI«.

Ko pa moramo ugotoviti pravi vzrok teh nesreč, potem vse bolj pogosto in v večini primerov ugotavljamo, da je bil za nesrečo kriv ČLOVEŠKI FAKTOR — NESREČNI SLUČAJ. Kaj je to? To je skupek subjektivnih, osebnih vzrokov, ki so pripeljali do tega. Teh vzrokov je vse polno, imenujejo pa se: POVRŠNOST, RAZTRESENOST, ZAMIŠLJENOST, SURJAVOST, NEPOČAKANOST, ŽIVČNOST, VZVIŠENOST, NEUBOGLJIVOST, NEVEDNOST, NEPOSLUŠNOST, LAHKOMIŠLJENOST, in še in še bi jih človek lahko našteval, saj jih je nič koliko. Vsem tem faktorjem skupaj rečemo, z eno besedo OSEBNI ALI ČLOVEŠKI FAKTOR in to v takem primeru ponavadi tudi zapišemo v prijavo nestreče pri delu.

Dragi sodelavci in kmetje zadrudniki. Te vrstice sem napisal zato, da bi jih skrbno prebrali in se med branjem nad njimi globoko zamislili, pri tem pa sami pri sebi vsak zase trdno sklenili, da mora OSEBNI, ČLOVEŠKI FAKTOR IZGINITI. Sploh ga ne sme več biti, če hočemo tudi še v bodoče varno delati in ostati pri delu zdravi, ga uspešno opravljati v svojo in skupno korist. To bomo pa dosegli le s

primerno zbranostjo in pazljivostjo pri delu. Predvsem pa z znanjem in strokovno usposobljenostjo za varno delo.

Če bomo pri delu vedno ravnali tako, dragi tovariši, dragi zadrudnik, potem bomo lahko pri odhodu na delo brez skrbi, pogledali svojim otrokom v oči. Zakaj

v otroških očeh, iz otroških oči, ne bo več tako kakor pa dosedaj prebrati neizgovorjeno, a s strahom komaj prikrito željo:

»ATEJ! MISLI NAME, DELAJ VARNNO, VRNI SE NAM ZDRAV DOMOV!

ROK GORENŠEK

V takih prostorih smo delali doslej

PREDELAVA mesa in izdelava mesnih izdelkov TOZD »MESNINA« KKZ, na Meži v Dravogradu.

Lokacija: Stari neprimerni prostori, stisnjeni med strmim bregom in koritom reke Meže pod cesto, ki pelje iz Drav-

ske doline v Mežiško in Mislinjsko dolino.

Pogoji za delo: so v teh prostorih zelo slabi, vlažno in mrzlo je ponavadi. Čim pa Meža naraste se morajo boriti z vodo, ki kljub nasipom ob reki, ki naj bi za-

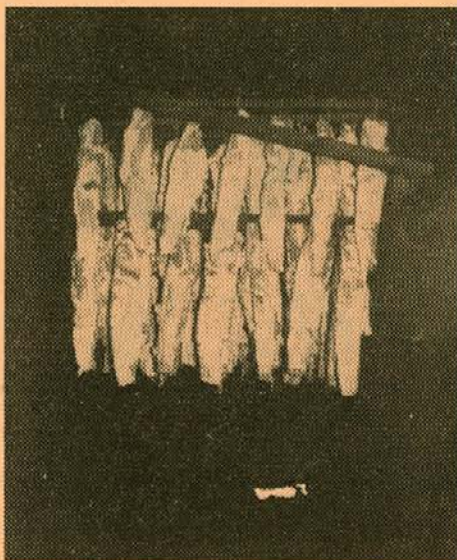
Pri Končniku na Ludranskem vrhu — Foto: A. Šertel

drževali vodo, poplavlja tako prostore, kakor tudi vso okolico. Te poplave povzročajo škodo in nepotrebno ter drago delo čiščenja in ponovnega usposabljanja obrata za proizvodnjo. Da je vse skupaj navzkriž in »skregano« s higieno in sanitarnimi predpisi ni treba posebej povedati.

Perspektive: Še letošnje leto, oziroma natančneje še letošnji spomlad se bo Predelava mesa preselila v nove, moderne, svetle in prostorne prostore, ki jih gradi TOZD »MESNINA« ob Klavnici v Otiškem vrhu pri Dravogradu. Tam bodo tudi prostori za upravo, »MESNINE«. Nova »Predelava mesa« bo opremljena z modernimi stroji, oziroma z moderno linijo za predelavo mesa in izdelavo mesnih izdelkov avstrijske firme »LASKA«. Tu bo stalo 14 visoko sposobnih strojev, ki bodo predelovali meso v končne izdelke. Tu bo moderna prekaljalnica, tu bodo seveda hladilnice in zamrzovalnice za globoko zamrzovanje, ki bodo omogočile, da bo KKZ lahko odkupila brez zastoja vse tržne viške živine, ki se bodo pojavili na trgu, bodisi pozimi ali pa poleti. S tem bo odpravljena tudi dosedanja skrb rejcev živine, da bodo živino lahko oddali tedaj, ko to želijo ali ko nujno potrebujejo denar.

Delavci »PREDELAVE« mesa

Vse je odvisno od človeka! Človek je vse! To je stara modrost, ki ravno z razvojem in napredkom tehnike ne izgublja svoje vrednosti, pač pa jo pridobiva. Zakaj bolj ko imamo opraviti s tehniko, bolj ko so stroji in naprave izpopolnjeni, avtomatizirani ali če hočete komplicirani, več je odvisno od človeka, ki z njimi dela, z njimi upravlja. Več je vreden človek. In prav to za delavce, zaposlene v naši sedanjih »PREDELAVI« v polni meri drži. Ne glede na težavne pogoje, v katerih morajo delati in proizvajati, so temu kos, so utečen in uigran kolektiv, ki uspešno izpolnjuje svoje naloge. Vemo in smo trdno prepričani, da jih bo tudi v bodoče, v boljših pogojih, v svetlih novih prostorih,

V novih prostorih bodo tudi mesni izdelki boljši

ob modernih, visoko zmogljivih strojih še bolje izpolnjeval.

Predstavitev kolektiva »PREDELAVE«

Prva zaposlitev in začetek dela je bilo za vse, ki so zaposleni v Predelavi, nekdanje Trgovsko podjetje »MESNINA« na Ravnah na Koroškem. Direktor tega podjetja je bil vsem dobro poznani tov. Jože Cestnik, ki je danes že v pokoju. Kakšni so bili pogoji dela na Ravnah, ni, da bi govoril. Bili so slabi, da skoraj bolj biti ne morejo. Nič boljše se jim ni godilo pozneje v sklopu KZ Dravograd pa vse do danes.

Na Ravnah je začel delati kot mesarski vajenec sedanji vodja Predelave tov. Rudi Kotnik in po vrsti:

- Zavr Albin, mešalec mesa in začimb za izdelavo mesnih izdelkov,
- Filip Karla, zaposlena pri stroju za polnjenje klobas,
- Marinka (Budja) Prevalčič, izdelovalka-oblikovalka (ki suče) klobas,
- Fanika Korat, čistilka, ki pa je sedaj usposobljena za vsa dela.

Ti ljudje, posebno ženske, so si skušili delo v mrazu in mokroti od Raven do Dravograda. Upamo, da bodo uspešno pričeli delati tudi v modernih prostorih, kjer bo maksimalna udobnost, da bodo lahko potrdili, da se je v Predelavi mesa TOZD »MESNINA« KKZ veliko spremenilo in to na boljše in bolje.

Ta naša pridna dekleta, ki poprimejo za vsako delo, ki jih je toliko prezebilo v preteklih letih, skupaj z moškimi zaposlenimi v sedanji Predelavi mesa, boljše delovne pogoje tudi zaslužijo in jim jih tudi mi njihovi sodelavci KKZ, popolnoma in iz srca privoščimo.

Če povemo še to, da izdelajo letno v sedanjih prostorih in ob sedanjih pogojih 400.000 koncev klobas, da predelajo 220 ton mesa v mesne izdelke, potem vidimo, da morajo biti pridni in so pridni.

V novi Predelavi pa bo zmogljivost strojev omogočala, predelavo 800 ton mesa v klobase, salame, hrenovke in druge mesne izdelke. Iz tega se vidi tudi, da bo nova Predelava velika pobuda in obveza za povečanje prireje pitane živine, skratka za intenzivnejšo živinorejo, ki bo lahko zadostila potrebam Predelave, ta pa našega trga, katerega povpraševanje raste iz leta v leto.

Veteran v kolektivu Predelave je tov. Albin Zavr, ki bo skoraj »zrel« za pokoj.

Sledi mu Karla Filip s 25 leti delovne dobe, obratovodja Rudi Kotnik 16 let delovne dobe, Marinka Prevolčič 15 let, Fanika jih ima manj, je pa že starejša, pridna za delo, vendar so bili nekoč pač taki časi, da se je pozno lahko zaposlila.

Malemu, pridnemu, delovnemu in vestnemu kolektivu »Predelave mesa« TOZD »MESNINA«, k delovnim uspehom priskrbo čestitamo z željo, da bi s svojim delom tudi v novi Predelavi na Otiškem vrhu, dokazali, da skupna vlaganja in napor za modernizacijo in napredek enega najtežjih in najzahtevnejših obratov v KKZ niso bila zastonj.

ROK GORENŠEK

Kakovost klavne živine v letu 1981

V tem zapisu želimo seznaniti vse rejce pitane klavne živine s kakovostjo zaklanih klavnih govedi v l. 1981.

Kot je znano ocenjuje v naši klavnici v Otiškem vrhu klavne govedi poseben ocenjevalec JUGOINSPEKT. Ocenjevanje in razvrščanje zaklanih govedi v kvalitetne razrede je predpisano s posebnimi JUS-standardi (jugoslovanskimi standardi). Ker je cena za klavna goveda odvisna predvsem od kvalitete in dosežene ocene po JUS, si najprej oglejmo kaj vse upošteva pri ocenjevanju pooblaščen predstavnik JUGOINSPEKT.

Starost živali je odločilna za razvrščanje klavnih govedi v določen kvalitetni razred. Za mlado pitano go-

vedo (MPG) velja, da ne sme presegati starosti 36 mesecev. Te kategorije klavnih govedi zakoljemo največ. Posebej velja opozoriti, da lahko v to kategorijo razvrstimo tudi spitanne prvesnice, ki seveda ne presegajo starosti 36 mesecev. Prav tako bi lahko razporedili v to kategorijo kastrirane junce, ki so spitani (kastriramo zato, da jih lahko pasemo) in tudi ne presegajo starosti 36 mesecev.

Klavnost (radman) je druga pomembna kakovostna ocena, ki vpliva na ceno. Ugotovimo jo s tehtanjem polovic in jo izražamo v % (procentih) od klavnične žive teže živali.

Za kategorijo MPG (mlade pitane živali do 36 mesecev) naj bi znašala klavnost **najmanj 56 %**, da jih lahko razvrstimo v prve tri kakovostne razrede.

Na klavnost vpliva več dejavnikov. Odločilnega pomena je stopnja dopitanosti, ki jo dosežemo pri naših pasmah pri teži nad 500 kg žive teže. Na večjo težo (nad 500 kg) spitano govedo, staro okrog dve leti, zagotovo doseže dobro klavnost. Pitanje na večjo težo je gospodarno predvsem sedaj, ko so krmila predraga, in pitamo doma pridelano krmo (mrva, silaža).

Pri dokončnem razvrščanju zaklanega goveda v ustrezen kakovostni razred je pomembno še sledeče:

1. **Konformacija** označuje splošno povezanost, polnost, obliko in videz klavnih polovic. Najprimernejšo konformacijo ima klavna žival, pri kateri so najbolj razviti tisti deli telesa, ki so največ vredni (stegna, križ, ledja), predvsem z razvitim zadnjim delom telesa. Konformacijo ocenjujemo v 5 stopenj (A, A/B, B, B/C, C).

2. **Prekritost in marmoriranost mesa** se ocenjuje v treh stopnjah (A, B, C) in pomeni kako je meso povrhu prekrito z mesnim tkivom (lojem), od zunaj in po telesnih votlinah. Marmoriranost pa označuje pretkanost mišičnega tkiva z masnim tkivom.

3. **Struktura (zrnatost) mesa** se tudi ocenjuje v treh stopnjah (A, B, C) in pomeni kako izgledajo mišična vlakna na prerezu, koliko in kakšno je vezivno tkivo, ki povezuje mišična vlakna. Najvrednejše je fino zrnatostno meso, mladih živali, ki so dobro spitane. Starejše živali imajo grobo zrnatostno meso.

4. **Barva mesa** je prav tako znak kvalitete. Cenjena je svetlordeča barva. Tudi barva mesa se ocenjuje v treh stopnjah. Bolj je meso temnejše barve v nižjo kvaliteto bo razvrščeno.

Na podlagi goraj opisanih načinov in stopenj kakovosti se končno razporedi zaklano govedo v sledeče razrede: E, I. razred, II. razred in VK (van klase = izven razreda). Po naštetih kakovostnih razredih so določene odkupne cene. Starejše živali — nad 36 mesecev pa razporejamo in jim določamo odkupne cene predvsem po doseženi klavnosti od 54 % navzdol do 48 %.

V nadaljevanju pa prikazujemo kakšno kvaliteto klavne živine so dosegle posamezne Temeljne združne organizacije v letu 1981:

	TZO »Ledina« Slov. Gradec	TZO »Trata« Prevalje	TZO »Odoj« Dravograd	Skupaj KKZ
— skupno štev. zaklanih goved (kom.)	1170	751	440	2361
— skupna živa teža (ton)	561	370	227	1158
— živa teža po kom. (kg)	480	493	515	490
— skupna teža mesa (ton)	314	207	126	647
— teža mesa po kom. (kg)	268	275	287	274

Najvišjo živo težo ob zakonu so dosegli rejci iz Dravograda, in sicer povprečno 515 kg, najnižjo pa rejci iz Slovenj Gradca 480 kg, v sredini so Prevaljčani z doseženimi 493 kg žive teže po komadu; razlika znaša povprečno 25 kg žive teže manj po komadu. V celoti pri vseh zaklanih živalih znaša to skupaj 58.000 kg žive teže, manj kar je vredno po današnjih cenah 3.836.625 dinarjev. Nad tem zneskom pa se že kaže zamisliti, saj znaša to povprečno 1625 din za eno zaklano govedo v letu 1981.

Na podlagi opisanega načina ocenjevanja kakovosti je bilo v letu 1981 razvrščeno v **E razred** sledeče število zaklanih goved po TZO:

	TZO »Ledina« Slov. Gradec	TZO »Trata« Prevalje	TZO »Odoj« Dravograd	Skupaj KKZ
— zaklano komadov	582	380	230	1192
— izplen mesa v tonah	171	115	72	358
— mesa po kom. v kg	294	301	311	300
— % razporejenih goved v E razred	49,7	50,5	52,2	50,4

Kot nam prikazujejo podatki je veliko več razporejenih živali v E razred, če imajo ob zakolu višjo težo.

Tako je bilo iz Dravograda, kjer so dosegli najvišjo težo, v E razred razporejenih 52,5 % vseh zaklanih živali, iz Prevalj 50,5 %, iz Slovenj Gradca, kjer imajo najnižjo živo težo, pa je bilo v E razred razporejeno samo 49,7 %. Skratka iz teh podatkov je razvidno, da pitanje na večjo težo praviloma omogoča razporeditev v višji kakovostni razred; s tem pa tudi višjo odkupno ceno in večji izkupiček.

Pri ostalem mladem pitanem govedu, razporejenem v nižje kakovostne razrede, pa je bil dosežen sledeč izplen:

	TZO »Ledina« Slov. Gradec	TZO »Trata« Prevalje	TZO »Odoj« Dravograd	Skupaj KKZ
— zaklano komadov	480	284	162	926
— izplen mesa v tonah	115	70	42	227
— izplen mesa po kom. (v kg)	239	246	260	245

Ugotovljamo, da se poleg povečanega števila zaklanih goved zboljšuje tudi kakovost. Skupaj smo leta 1981 zaklali 2361 glav živine, to je za 1,7 % več kot leta 1980, v živi teži 1158 ton, kar pa znaša 5 % več. To pomeni, da je porasla živa teža spitanih goved. Zato je bilo v letu 1981 tudi za 10 % več zaklanih goved razvrščenih v E razred, v najboljši kakovostni razred.

Povzetek

Iz prikazanih podatkov ugotovimo, da lahko dosežemo boljšo kakovost spitanih goved samo s pitanjem na večjo težo. Veliko več spitanih goved na večjo težo je razvrščeno v boljše kakovostne razrede, kar da višjo ceno in večji izkupiček za oddano žival.

Priporočamo pitanje na višjo težo 550 do 600 kg. Zato moramo že sedaj načrtovati, da si pripravimo za pitanje v zimski sezoni dovolj kvalitetnega sena — **predvsem pa silaže**: koruzne ali iz ovele trave. Kajti najcenejše je pitanje s silažo.

Koliko in na kakšen način pripraviti dovolj kakovostne silaže za vaše število govejih pitancev pa vam bodo razložili pospeševalci v vaši temeljni združni organizaciji.

TOZD »Mesnina« Dravograd

Predstavljamo vam kmetijo „Štekl“

Kmetija p. d. »Štekl« leži v k. o. Farna vas na Prevaljah in meri skupno 12 h. Pretežni del zemljišč leži v strmih predelu nad železnico, 4 ha zemljišč pa se razprostira v ravninskem delu med železniško progo in reko Mežo.

VPRAŠANJE: »Tovariš Osojnik, ali bi mi lahko na začetku najinega razgovora nekoliko natančneje opisali zemljišče, s katerim razpolagate?«

ODGOVOR: »Naša kmetija ima, kot je bilo že omenjeno, 12 ha vseh površin. Od tega je 9 ha kmetijskih površin, katere bi lahko razdelili na 5 ha izrazito hribovskih in na 4 ha ravninskega sveta. Gozda imamo samo 3 ha in spričo tega, da je bil pred približno štirimi leti močan vetrolom, sedaj že nekaj let ne sekamo. Lesa nimamo niti za domačo uporabo.«

VPRAŠANJE: »Kdaj ste začeli gospodariti in kakšno je bilo takratno stanje na kmetiji?«

ODGOVOR: »Kmetijo sva z ženo prevzela leta 1975. Lahko poudarim, da je bilo takrat stanje na naši kmetiji precej težko. Težko zaradi malega dohodka, saj je bilo v hlevu le 6 krav, od mehanizacije pa smo imeli samo kosilnico in obračalnik.«

VPRAŠANJE: »Opišite nam nekoliko natančneje prehojeno pot preusmerjanja kmetije od leta 1975 do danes.«

ODGOVOR: »Že ob prevzemu kmetije je bilo jasno, da brez povečanega staleža živine in večje proizvodnje dohodek od kmetijstva ne bo zadoščal za življenje. Bilo se je treba odločiti med zaposlitvijo drugje in ekstenzivnim gospodarjenjem ali pa krepko poprijeti za delo in z načrtno preusmeritvijo kmetije. Zame je bila odločitev še toliko težja, ker živim v neposredni bližini tovarn in mi je bil takrat položaj delavca in vse ugodnosti, ki jih je delavec v tovarni imel, dobro poznan. Zmagala je ljubezen do zemlje in ostal sem doma. Ker sem član TZO »Trata« Prevalje že od vsega začetka, je razumljivo, da sem se po pomoč najprej obrnil na zadrugo. Pri tem bi želel poudariti, da sem bil deležen vsestranske pomoči, ki je bila v preteklih letih s strani zadruge glede na dane možnosti mogoča. Skupaj s strokovnjaki na zadrugi sem načrtoval preusmeritev naše kmetije. Naj naštejemo glavna dela in investicije, ki smo jih v preteklem obdobju izvršili. Najprej smo kupili traktor, vsako leto pa seveda dopolnjevali linijo strojev in priključkov za spravilo osnovne krme. Preuredili smo hlev na sistem trdega gnoja. V kratkem bo tudi spravilo gnoja iz hleva mehanizirano.

Vsa vlaganja pa gotovo ne bi imela zadovoljivega rezultata, če ne bi glavno skrb posvetili intenziviranju kmetijskih površin, kajti le tako smo lahko povečali hektarske donose krme, povečali stalež živine in s tem tudi tržno proizvodnjo.«

Trenutek oddiha in bodočih načrtov Elice in Ota Osojnika

VPRAŠANJE: »Ko sva ravno pri tržnih višjih, koliko proizvajate za trg?«

ODGOVOR: »V lanskem letu sem pogodbeno oddal 4100 kg žive teže pitancev.«

VPRAŠANJE: »Ali menite, da bi v bodoče lahko proizvajali več?«

ODGOVOR: »Prepričan sem, da bom tržne viške mesa in mleka v naslednjem obdobju lahko znatno povečal. Seveda pa to ni odvisno samo od mene, temveč od celotne situacije našega kmetijstva in seveda ustrezne agrarne politike oziroma odnosa celotne družbe do kmetijstva. Ob danih pogojih načrtujem v prihodnje stalež živine okoli 30 glav. Tržna proizvodnja pa bi se odražala v okoli 5000 kg žive teže pitancev in okoli 30.000 litrov mleka.

Seveda pa se bom za takšno proizvodnjo moral najprej lotiti temeljite selekcije krav, saj je sedanja čreda enajstih krav pasemsko nečista in nima zadovoljivih proizvodnih sposobnosti.

VPRAŠANJE: »Kaj bi bilo po vašem treba spremeniti v naši agrarni politiki?«

ODGOVOR: »Prav gotovo nisem edini kmet, ki opaža, da se stanje v kmetijstvu iz leta v leto slabša. Tu mislim predvsem oskrbo z mineralnimi gnojili, rezervnimi deli, zatika pa se tudi pri nafti, brez katere si izpolnjevanje proizvodnega plana sploh ne morem zamisliti, itd. Skrb za kmetijstvo mora biti skrb celotne družbe, toda ne na papirju, odražati se mora v obliki močnih finančnih pomoči, saj nam je vsem poznano, da cene naših proizvodov krepko capljajo za ekonomskimi.«

Razgovor vodil:
Vlado GORENŠEK, inž.,
vodja obrata za zadružništvo
pri TZO »Trata« Prevalje

Osojnik je povedal še marsikaj zanimivega in bo mo razgovor nadaljevali v prihodnji številki.

Uredništvo